

49682

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DOĞU İL MERKEZLERİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN
BOŞ ZAMANLARINDA YAPTIKLARI FAALİYETLER
VE SPORUN YERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet ÖCALAN

F.Ü. FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

DANIŞMAN

Prof.Dr.Eyüp G.İSBİR

T.49682

ELAZIĞ 1996

İÇİNDEKİLER

TABLoların LİSTESİ	I
ÖNSÖZ	II
GİRİŞ	1
REKREASYON	5
KALKINMA PLANLARINDA REKREASYON	11
MATERYAL VE METOD	32
BULGULAR	34
TARTIŞMA VE SONUÇ	43
ÖZET	47
SUMMARY	48
KAYNAKLAR	50
ÖZGEÇMİŞ	56
TEŞEKKÜR	57

TABLOLAR LİSTESİ

1-Zaman Bölümleri	3
2-Araştırma Kapsamına Alınan İllerin Öğretmen Sayıları Ve Örneklem Oranı	32
3-Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler	34
4-Doğu Bölgesi Öğretmenlerinin Boş Zamanlarında Yaptıkları Faaliyet Çeşitleri	35
5-Öğretmenlerin Spor Yapma Sıklıklarının Dağılımı	36
6-Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Spora Katılım Düzeylerinin Dağılımı	37
7-Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Spora Katılım Düzeyleri	38
8-Öğretmenlerin Medeni Hallerine Göre Spora Katılım Düzeylerinin Dağılımı	38
9-Öğretmenleri Spor yapmaya Yönelten Etkenler.....	39
10-Öğretmenlerin tercih ettikleri spor branşlarının dağılımı	40
11-Öğretmenlerin tercih ettikleri spor branşlarının dağılımı	40
12-Spor Yapmayan öğretmenlerin spor yapmama Nedenleri ...	41
13-İllere göre, öğretmenlerin spor yapma sıklıkları	42

ÖNSÖZ

Rekreasyon, ülkelerin teknolojik gelişme seviyelerine göre ilgi alanlarına girmekte ve önem kazanmaktadır. Ülkemizde son zamanlarda, bilhassa 1980'den itibaren kalkınma planlarında yer almış ve üniversitelerin ilgili bölümlerinde ders olarak okutulmaya başlanmıştır.

Rekreasyonun önemi, fiziksel aktivitelerin kişisel ve toplumsal faydalarından ileri gelmektedir. Kişisel yönden; fiziki sağlık gelişiminin yaratılması, ruh sağlığı kazandırılması, kişisel beceri ve yeteneğin geliştirilmesi, çalışma başarısı ve iş verimliliğine etkisi ve katılanı mutlu etmesidir. Toplumsal yönden ise; toplumsal dayanışma ve bütünleşme ile demokratik toplum oluşumuna katkıda bulunmasıdır.

Ülkemizin geleceği olan çocukları yetiştiren ve onlar tarafından taklit edilen öğretmenlerin boş zamanı değerlendirme alışkanlıkları ile zamanı kullanımları gelecekte sağlıklı bir toplumun temelleri için çok önemli olacağı muhakkaktır.

Bu çalışmanın amacı, Doğu Bölgesi il merkezlerinde orta dereceli okullarda görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarında yaptıkları faaliyet türleri, bu faaliyetler içinde sporun yeri, neden, neyi ve nerede yaptıkları; yapmayanların ise, yapmama sebeplerini aramaktır.

GİRİŞ

İnsanlığın varoluşundan beri, zaman kavramı, sınırlılığından ve geri döndürülememesinden dolayı, kişileri ve toplumları etkilemiş, onları, üzerinde düşünmeye sevk etmiş, faaliyetlerini plânlama ve uygulamada büyük önem taşımıştır. Tarih, zamanı iyi kullanan kişi ve toplumların başarı ve başarısızlıklarıyla doludur. Günümüz insanının sıkı sıkıya bağlı olduğu bütün işlerini ona göre ayarladığı zaman kavramı, değişik meslek gruplarına ve bilim dallarına ait fikir adamlarınca farklı yaklaşımlarla tanımlanmaktadır:

"Zaman, hayattır ve zamanı boşa geçirmek hayatı boşa geçirmek anlamını taşımaktadır" (7)

Weber ise zamanı; "İnsan yaşamının yerine göre uzun ya da kısa süreli, yenilenmesi imkansız, başlangıcı ve sonu belli saatle ölçülebilen bir bölümüdür" diye tanımlıyor (67).

Türk Dil Kurumu tarafından yayınlanan Türkçe sözlükte zaman; "Olayların ardışıklığını görerek aklımızda yarattığımız ve olayların bundan sonra da içinde olup gideceğini düşündüğümüz başı ve sonu olmayan soyut kavram " şeklinde açıklanmaktadır (64). Ancak bu ifade, insanın bakışı açısından geçerlilik arz etmektedir.

Zaman insanın yaradılışından bu yana büyük önem taşımaktadır. İnsanın gelişmesinde ve hangi alanda olursa olsun meslekî başarısında zaman anlayışının payı büyüktür. İş hayatını, sosyal ilişkilerini eğlence ve dinlenme alışkanlıklarını bu anlayış içinde tanzim eden toplumlar

diğerlerine nazaran daha fazla gelişmişlerdir (12). Gelişmiş ülke insanı, kazanmayı ve başarmayı insanın ferdi gayretinin ve çalışmasının bir ürünü olarak düşünür. Bu yüzden varlığının gereği olarak, işlerini, sosyal hayatını, eğlencesini ve dinlenmesini programlamak için zamana ihtiyaç duyar. Gelişmemiş ülke insanı da bu gayretler yerine iş yapmak için değil, yapmamak için, sağda solda kahvehanelerde veya benzeri yerlerde nefes alıp vermenin hazzını duymak için zamana ihtiyaç duyar (66). Aslında; "Bugünün işini yarına bırakma" - "Dün öldü, bugün can çekişiyor, yarının ne getireceği meçhul" diyen İslâm büyükleri ve "Beş şey gelmeden önce, beş şeyin kıymetini bil: 1-İhtiyarlamadan önce gençliğin, 2-Hastalanmadan önce sağlığın, 3-Meşgul olmadan önce boş zamanın, 4- Fakirlikten önce zenginliğin, 5-Ölmeden önce hayatın." diyen İslam Peygamberi Hz Muhammed (S.A.V.) zamanın iyi kullanılmasının insanlar için ne kadar önemli olduğunu açıkça bildirmiştir (68). İnsan sağlığına hizmet eden her şey düşüncesiyle boş zamanda yapılabilen ve iyi bir şekilde gerçekleştirilmesi halinde sağlığa olumlu katkısı tüm Tıp ve Spor Bilimleri tarafından kabul edilen rekreasyon nitelikli boş zaman değerlendirmesinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Zamanı iyi kullanmalıyız. Zira; zaman tasarruf edilmeyen, ödünç alınamayan, kiralanamayan, satın alınamayan, çoğaltıla-mayan, para gibi toplanamayan, hammadde gibi depolanamayan, sadece kullanılan ve kaybedilen Drucker'a göre en kıt ve eşsiz, Mc. Kanzi'e göre son derece nazik ve Laineke'e göre temel bir kaynak olan varlıktır (11,40).

İnsan hayatında bu kadar önemi olan zaman iyi kullanıldığında, kişi;

- Her an ne yapacağını ve nasıl kullanacağını bilir.
 - Hatasını, eksikliklerini, karakterinin hangi kötü yola sapmaya elverişli olduğunu çok iyi öğrenir.
 - Hayatta yaşadığı her olaydan gereken dersi alarak tecrübesini zengileştirir.
 - Kişi kendi hayatını ve şahsiyetini yaşar.
 - Hiç bir şeyi unutmayacak şekilde ek hafıza sistemine sahip olduğundan, hafızasındaki bütün anlamsız nedenlerin yerini anlamlı sorular alır.
 - Ulaşmak istediği hedeflere göre hergün zamanını nerelerde kullanması gerektiği hakkında yeterince kendini hazırlar. Böylece daha verimli olur ve daha fazla mutlu olmak için boş zaman ilgilerine ve hobilerine zaman ayırabilir (48,66)
- Zamanın ekonomik kullanımı günümüz insanı için kaçınılmaz bir gereklilik olmuştur. Fakat zamanın verimli kullanılmasını engelleyen kişisel, toplumsal ve ekonomik bir çok faktör vardır. Zaman kullanım verimliliğini anlaşılabilirliği için kullanım bölümlerinin açıklanması gerekmektedir. Meyer'e göre zamanın kullanım sınıflandırması aşağıdaki gibidir.

Zamanın Kullanım Bölümleri:

Meyer'e göre zamanın kullanım bölümleri	
Çalışma İş Zamanı	Çalışma Dışı Zaman
1-İşe bağımlı zaman	1-Fizyolojik ihtiyaçlar
2-Çalışma saati dışında kalan ancak çalışma için hazırlık ve işe gidiş-dönüş sürelerini kapsayan zaman	2-Çalışma dışı zorunluluklar
3-Aynı işte fazla mesai veya ikinci bir işe ayrılan zaman	3-Boş zaman

Tablo 1: Zaman Bölümleri

Çalışma İş Zamanı

1- İşe bağımlı zaman, çalışma zamanı içinde yerine getirilen hayatı kazanmak için başvurulmuş bir faaliyet süresini içerir.

2- Çalışma saati dışında kalan yine yapılması gerekli olarak işe gidip gelirken, sabah işe hazırlıkla, öğle istirahatiyle geçirilen zaman

3- Çalışılan işte fazla mesai veya ikinci bir işe ayrılan zaman

Çalışma Dışı Zaman

1- Fizyolojik İhtiyaçlar

Yemek yemek, uyumak, vücut temizliği gibi işler için ayrılan zamandır. Bu işlere gerektiğinden fazla ayrılan zaman, boş zamana dönüşebilir. Bir grup arkadaşla lüks bir lokantada yemek yemeye veya pikniğe giderse boş zamana dönüşür.

2-Çalışma Dışı Zorunlu Zamanlar

Yarı boş zaman, örneğin ev işleri için gerekli zaman, ailesel görevler için ayrılan zaman. Bunlar tam boş zaman faaliyetine giremez. Kişiler bu işleri yapmaya zorunludur. Zorunluluk ile boş zamanı ayırmak için kesin bir ayırım yapmak zordur. Burada faaliyete katılanın tutumuna bakmak gerekir (50,65).

3- Boş Zaman

Çalışma dışı zaman kapsamında oluşan boş zaman (laisure time) içinde, kişinin seçip uygulayabileceği rekreasyon oyun dinlenmeyi içine alır. Boş zamanın istenildiği gibi yararlanılabilecek zaman olarak kabul edilen çeşitli anlayışlar ve yaklaşımlarla birçok tanım yapılmıştır.

"Boş zaman, bireyin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan ve bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraştığı zamandır. Bireyin kesin olarak bağımsız bağlantısız serbest olduğu zamandır" (49, 54, 65).

"Bireyin kendi adına serbestçe kullanmak hakkına sahip olduğu iş veya yaşamla ilgili zorunlu sorumluluk veya görevler yerine getirildikten sonra orta kalan zaman" (45).

"Bireyin bir şeyi yapmak veya yapmamak arasında serbest bir seçim yapabileceği, yapmak veya yapmamak istediği şeyleri yine serbestçe tain edebileceği, fakat yapılan işin sorumluluğuna yüklenebilecek, sorumlu davranışlar gösterebilmesi gereken zaman" (47) olarak tarif etmiştir. Boş zamanı genellikle hayatın gerekliliklerinin yerine getirilmesinden sonra arta kalan zaman diye tanımlanırken boş zamanın dinlenme, eğlenme, kendini geliştirme gibi fonksiyonları vardır.

Rekreasyon

Rekreasyon yenilenme, yeniden yaratılma veya yeniden yapılanma anlamına gelen lâtince "rekreatio" kelimesinden gelmektedir. Türkçe karşılığı; "yaygın bir şekilde boş zamanları değerlendirme" olarak kullanılmaktadır. Bireylerin ya da toplumsal kümelerin boş zamanlarında gönüllü olarak yaptıkları dinlendirici ve eğlendirici etkinlikler anlamını taşımaktadır (Ozankaya, 1980).

"Rekreasyon, kişinin gönüllü olarak katıldığı ve o anda aldığı büyük bir haz ve tatmin olma duygusu içinde zevkle devam ettiği boş zaman faaliyeti olarak tanımlanabilir" (39).

Bu tanımlara göre rekreasyon, çok çeşitli faaliyetleri içine alacak kadar geniş kapsamlıdır. Boş zamanda yapılan faaliyetlerin rekreasyon olabilmesi için şu özellikleri taşıması gerekir.

- Rekreasyon, faaliyettir, tembellik değildir.
- Rekreasyon, boş zamanda yapılır.
- Faaliyet seçiminde gönüllülük esastır.
- Rekreasyon, neşe ve mutluluk duygusu sağlar
- Faaliyet anında tatminkârlık duygusu verir
- Rekreasyonun yaratıcılığa ve bütünleşmeye katkısı vardır.
- Rekrasyon, yaşamda bir tempo değişikliği temin eder.
- Rekreasyon, toplum değerlerini yansıtır.
- Rekreasyon, kâr amacı taşımaz
- Her yaşta ve her cinsteki insanların faaliyetlerine katılımlarına imkan verir.
- Rekreasyon, çok çeşitli faaliyetler içerir.
- Rekreasyon, toplumun geleneklerine, törelerine, ahlâki ve manevi törelerine uygun olmalı ve sosyal değerlere ters düşmemelidir.

-Rekreasyon, bir faaliyet yapılırken ikinci veya daha fazla faaliyetlere de ilgi duyma veya gerçekleştirme imkânı verir.

Rekreasyon, plânlı veya plânsız beceri sahibi kişilerle veya beceri sahibi olmayan kişilerle, ya da organize olmuş veya organize olmamış mekanlarda yapılabilir (65, 46, 39, 60, 62, 52, 56)

Rekreasyonun Önemi

Rekreasyonun önemi kişisel ve toplumsal olarak sağladığı faydalardan ileri gelmektedir. Kişisel yönden; fiziksel sağlamlık, ruh sağlığı, başarı duygusu, insanı sosyalleştirmesi yaratıcılık, beceri ve yeteneğinin geliştirilmesi, çalışma başarısı ve iş verimine etkisi, insanı mutlu etmesi. Toplumsal yönden ise, toplumsal dayanışma ve bütünleşmeyi sağlaması, demokratik toplum yaratılması rekreasyonun kişilere sağladığı faydalardan bazılarını oluşturmaktadır (6, 41, 48, 52, 55).

Rekreasyonun Kişisel Yönden Önemi

1.Fiziksel Sağlamlık

Günümüz insanının gelişen teknoloji ile beraber az hareket (aktivite) yapması, sağlık problemlerini de beraber getiriyor. Bu sağlık problemlerinin başında, hareketsizlikten oluşan dolaşım ve dolaşım sistemlerinin kapasitelerinin azalması, kalp damar hastalıklarının artması, aşırı şişmanlık, sindirim sisteminde meydana gelen aşırı değişiklikler ve bunun sonucu oluşabilecek ülser yaraları, eklem kireçlenmesi, iç organlarda düzensizlik, kemik hastalıkları gibi hastalıklar gelmektedir (52). Ayrıca, düzenli yapılan fiziksel ve rekreasyonel

aktiviteler günümüz hastalığı olan stresi mukayese edilebilir oranda azaltır (1, 2, 5, 53, 58).

2. Ruh Sağlığı

Rekreasyonun duygularını açıkça ifade edebilmesini temin edebilmesinden dolayı ruh sağlığına katkısı çoktur. İş hayatının ve şehirleşmenin insan üzerine getirdiği bütün olumsuz etkiler üzerinden rekreasyonel faaliyetlerle ruhsal tazeliklerini kazanmasına imkan verir (39). Kişinin okul, iş ve yerine göre ev hayatının monotonluğundan, problemlerinden ve stresten rekreatif faaliyetlerle onun rahatlmasına bazen de bunalımlı anlarda boşalmasına imkan verir. Rekretif faaliyetlerin seçiminde kişi özgür davranır. Bu kişiye özgürlük hissi tattırarak onun ruhsal zenginlik kazanmasına sebep olur (49, 50, 65).

3. Zeka Gelişimi

Kişi rekreasyon faaliyetlerine katılarak öğrenim için bir fırsat yaratır. Resim yapma, müzik aleti çalma gibi faaliyetlerle kendini geliştirir.

4. Yaratma Zevki

Rekreatif faaliyetler insanın her yaş dönemindeki yaratıcılık gücünün ortaya çıkarılmasına ve bu gücün geliştirilmesine hizmet eder. Boş zamanlarında yaptığı şey kişiye bir şey yapma zevkini sağlar. Ressamın yaptığı resim, müzisyenin bestelediği bir şarkı, yazılan roman veya şiir, çocuğun kumda oynarken yaptığı ev bu konudaki bir kaç örnektir.

5. İş Verimine Etkisi

Rekreasyon uygun faaliyet seçimi yapmak, organize bir programa katılmak şartı ile iyi bir lider önderliğindeki kişinin iş verimi artmakta ya da başarısına olumlu katkı sağlamaktadır (43, 52, 61, 65). Ağır iş yapan işçilerin kendi ruh hallerini ve uygun zevkle yapabilecekleri bir rekreatif faaliyetle moral güçlerini yükselteceklerini ve dolayısıyla verimliliklerini artırabilecekleri bilinmektedir (51) .

6. Sosyalleşmeye Katkısı

Grupsal rekreatif faaliyetler insanın sosyal ilişki kurmasında ve gelişmesinde büyük rol oynar. Yeni arkadaşlıkların oluşması, grup içinde yer alma, diğer grup üyelerini tanıma gibi çabalar, sosyal yaşantısını etkileyerek olgunlaşmasını ve toplum hayatına alışmasını sağlar.

Daha çok ortak zevkleri ve uğraşları olan insanlar, belirli rekreatif faaliyetlerde bir araya gelmektedirler. Aynı konuda hevesli ve istekli diğer insanlarla bir uğraşın içinde bulunmak, kişilerin sosyal çevresinin artmasına yeni arkadaşlar ve dostlar edinmesine yardımcı olmaktadır (41)

Rekreasyonun Toplumsal Yönden Önemi

1-Toplumsal Dayanışma ve Bütünleşmeyi Sağlar

Aynı konu üzerinde yapılan bir rekreatif faaliyet içinde toplumun her kesitinden insanlar bir arada bulunabilmektedir. Bugünkü toplumlarda değişik bir çok faktör insanları birbirlerinden ayırmaktadır. Irk, milliyet, din, mezhep, sosyal konum, eğitim, kültür ve ekonomik farklılıklar bu ayırım gruplarını teşkil etmektedir. Bu gruplar arasındaki çeşitli şiddet

derecelerinde olan sürekli bir çatışma toplumların rahatsızlık kaynaklarından birisidir.

Rekreasyon faaliyetleri, gruplar arasındaki bu çatışmanın azaltılmasında önemli rol oynamaktadır. Rekreatif aktivitelerde sosyal, ekonomik veya eğitim farklılıkları ortadan kalkar ya da önemsizleşir. Her kesimden insan ortak zevkleri doğrultusundaki aktivitelerde biraraya gelip ortak uğraşılarda bulunurlar. Faaliyetler, her kesimden olan insanların birbirlerini tanımalarına, dostluklar kurmalarına ve ortak amaçlar etrafında çalışmalarına imkan hazırlar (41, 52, 65).

2- Demokratik Toplumun Yaratılmasına İmkan Sağlar

İnsanların birbirleriyle olan ilişkilerinin düzenlenmesinde ve toplumsal kurallara uyulmasında rekreatif faaliyetler önemli rol oynar. İyi bir yurttaş olabilmenin öğretilmesinin temelinde insanların sosyal ortamda toplumun kurallarına uymaları, davranışlarını kontrol etmeleri gibi hususlar bulunmaktadır. Bu özellikler bir voleybol veya futbol antrenmanında ya da maçında, sporcuların eksiksiz uymak zorunda oldukları kurallara veya davranışlara benzemektedir.

Bu benzerlikten dolayı rekreatif faaliyetlerle kazanacağı belli kurallar içinde yaşamak, bu kurallara uymakta ve uygulamakta zorluk çekmemek, başkalarının haklarına saygılı olmak ve böylece medeni toplum oluşmasına katkıda bulunmaktadır.

Rekreasyonun kişisel ve toplumsal öneminden dolayı ülkemiz yönetiminin en üst planlayıcısı durumunda olan Devlet Kalkınma Teşkilatı Raporlarına göre, kalkınma plânlarında rekreasyona yer verilmiştir.

KALKINMA PLANLARINDA REKREASYON

Türkiye'de rekreasyon politikaları ve uygulamalarının temellerini, öncelikle 1963 yılından beri devam eden kalkınma plânları ve hükümet programları oluşturmuştur. Bu nedenle; Türkiye'deki rekreasyonel durumu, çeşitli yönleriyle ortaya koyabilecek kalkınma plânları bu açıdan incelenmeye çalışılacaktır (13).

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı (1963-1967): Plânlı kalkınma döneminin başlangıç yılı olan 1963'ten 1967 yılına kadar olan dönemi kapsayan Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında gençliğin boş zaman faaliyetlerine ve spora yer verilmemiştir (13).

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ve Rekreasyon Politikası (1968-1972): Birinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında yer verilmeyen, gençlik ve boş zaman faaliyetlerine İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının "Toplumun Güvenlik İçinde Gelişmesi ve Sosyal Refahı" bölümünde değinilmiş ve gençliğin boş zamanlarının, verimsiz ve olumsuz sonuçlara sürükleyecek tutum ve davranışları giderecek şekilde değerlendirilmesi, bu konuda yapıcı bilgi ve kabiliyetler kazandıracak faaliyetlere ağırlık ve yer verilmesi vurgulanmıştır.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının "İlkeler" bölümünde "Gençliğin boş zamanlarını, verimsiz ve olumsuz sonuçlara sürükleyen faaliyetlerden kurtaracak yapıcı bilgi ve kabiliyetler kazandırıcı meşguliyetlerle değerlendirme imkanı sağlanacaktır" şeklinde ifade edilmiştir.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Plânını "Uygulanacak Politikalar" bölümünde ise, boş zaman faaliyetleri ile ilgili olarak şu politikalar belirlenmiştir.

Gençliğin seyirci olarak spora ilgisi vardır. Bu ilgiyi gençliği aktif olarak spor yapacak yönde geliştirmek ve mevcut tesislerden yararlanma imkanlarını artırmak için programlar düzenlenecektir. Gençlik yaz kampları kurulacak, özellikle küçük şehirlerden büyük merkezlere yapılacak gezi programları gençleri eğitici, görgü ve bilgi kazandırıcı yönleriyle ele alınacak ve bu amaçla yaz aylarında çeşitli yönleriyle ve bu amaçla yaz aylarında çeşitli yörelerdeki yatılı öğretim kuruluşlarından yararlanılacaktır. Gençliğin boş zamanlarını değerlendirmek amacı ile spor ya da eğitim, kültür ve sosyal faaliyetleri içine alan programlar çeşitli kuruluşların işbirliğiyle düzenlenecek, bu faaliyetleri yönetecek olan gençlik liderleri yetiştirilecek ve mevcut tesislerden ve normal çalışma saatleri dışında okullardan bu amaçla yararlanılacaktır" (MEGSB, 1988, s. 7).

Kalkınma plânlarında gençlik ve gençliğin boş zaman faaliyetleri ,ile ilgili hususlar ana hatlarıyla belirtilmektedir. Bununla beraber Kalkınma plânlarına destek mahiyetinde hazırlanan yıllık programlarda da aynı konular, daha kapsamlı olarak ele alındığından, konuya daha ayrıntılı bir yaklaşım sağlamaktadır.

1968 Yılı Programı: 1968 yılı programının mevcut değerlendirmesinde gençliğin boş zamanlarını değerlendirme imkanının yetersiz kaldığı belirtilmektedir. 1968 yılı programında alınacak tedbirler arasında; Üniversite gençlerinden boş zamanlarında köyde çalışmak isteyenler için düzenlenen programların olumlu ve yapıcı bir şekilde geliştirilmesini sağlayacak faaliyetlerin desteklenmesi, şehirde gençlerin boş zamanlarını değerlendirecek programlar Halk Eğitim Merkezlerinden, normal çalışma saatleri dışında okullardan ve diğer imkan veren tesislerden yararlanılarak düzenlenmesi, suç işlemeye teşvik edici ortamda gençler için boş zaman değerlendirme, mesleğe yöneltme gibi faaliyetlerin sunulacağı bulunmaktadır (3).

1969 Yılı Programı: 1969 yılı programında amaç; "gençliğin demokratik düzenin etkin bir üyesi, müteşebbis ülkücü, dürüst, sorumluluk duygusu gelişmiş, milli değerlere bağlı, ekonomik ve sosyal yetenekleri kazanmış olarak yarınlara hazırlanması" olarak belirlenmiştir. 1969 yılı programında öngörülen tedbirlerin gençliğin boş zaman faaliyetleri ile ilgili bölümleri de şunlardır. Köyden gelecek ve onları bir iş ve mesleğe yöneltecek yaygın eğitim faaliyetleri ile, sanat, kültür ve spor faaliyetlerini kapsayacak şekilde gecekondu bölgelerinde başlatılması, büyük şehirlerde gençliğin boş zamanlarını değerlendirerek sportif, kültürel ve sosyal faaliyetlerde bulunabilecekleri "Gençlik Merkezleri"nin kurulması, bütün şehir gençliğine açık olacak kuruluşlarının kitaplık, sinema, tiyatro, konser ve benzeri sosyal, kültürel ve sportif faaliyetleri organize edebilecek kapasitede olması (3).

1970 Yılı Programı: 1970 yılı programı durum değerlendirmesinde; Milli Eğitim Bakanlığınca düzenlenen boş zamanları değerlendirme ve gecekondü bölgelerinde yaşayan gençliğin bir iş ve mesleğe yöneltilmesi programları bu konuda gelişen ilk uygulama örneklerini verdiği belirtilir. Aynı programda öngörülen tedbirlerin boş zamanlar faaliyetleri ile ilgili bölümleri şunlardır: Köy gençlerinin değişen sosyal ve iktisadi hayata uyumlarını sağlayacak yaygın eğitim, kültür ve spor faaliyetlerinin geliştirilmesi, üniversite mediko-sosyal merkezi çalışmalarının geliştirilmesi, sosyal konulardaki, kültür ve spor alanlarındaki faaliyetlerin fakülte ve yurtlarda daha yaygın kılınması, yüksek yurtlarında danışmanlık, sosyal hizmetleri ve boş zamanları değerlendirme çalışmalarının geliştirilmesi, yüksek öğrenim gençliğinin yaz aylarında meslekleri ile ilgili alanlarda çalışmalarını sağlaması ve öğrenim sonrası istihdamlarına yardımcı olunması olarak tespit edilmiştir (MEGSB, 1988, s. 19).

1971 Yılı Programı: 1971 yılı programının "Durum" bölümünde; gençliğin boş zamanlarını değerlendirebilmesi faaliyetleri ile ilgili konularda araştırma ve düzenleme çalışmalarının yeterince yapılmadığı belirtilmektedir. 1971 yılında alınacak tedbirler olarak; köy gençlerinin, köyün değişen ekonomik ve sosyal hayatına uyum sağlayacak yaygın eğitim, kültür ve spor faaliyetlerinin geliştirilmesi, köy gençleri için yakın şehirlerde, küçük şehirlerdeki lise ve dengi okullar gençliği için yakın şehirlerde Milli Eğitim Bakanlığınca ilgili kuruluşlarla işbirliği sağlanarak öğretici, sosyal ve kültürel faaliyetleri kapsayan gezi ve programların düzenlenmesi, yüksek öğrenim gençlerinin çeşitli kredi, burs, beslenme, sağlık ve genellikle boş

zamanlarının değerlendirilmesi sorunları ile ilgili ayrıntılı bir inceleme

eğitim programları da dikkate alınarak Gençlik ve Spor Bakanlığınca başlatılması ileri sürülmektedir (MEGSB, 1988, s. 19-21).

1972 Yılı Programı: 1972 yılı programı, ikinci Beş Yıllık Kalkınma Plânının son yılıdır. Yıllık programın "Genel Durum" başlıklı bölümünde imkanların sınırlı kalması nedeniyle gençliğe sunulan hizmetlerin yeterli ve etkin olmadığı belirtilmiştir. 1972 yılında gençliğin boş zaman faaliyetleri ile ilgili öngörülen tedbirler olarak ise; Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Halk Eğitim Merkezleri ve Halkevleri gibi benzer amaca hizmet eden kuruluşlar olarak işletme ve hizmetlerde işbirliğinin sağlanması, gençliğin tatil ve yaz aylarında eğitici, görgü ve bilgi artırıcı, kaynaştırıcı ve dinlendirici kamp ve gezi programlarından daha fazla yararlanabilmesi için ilgili kamu kuruluşlarının işbirliği ile sürdürülen çalışmaların yaygınlaştırılması gibi konular yer almaktadır (3, 14)

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı ve Rekreasyon Politikası (1973-1977): Yeni strateji ve kalkınma plânı olarak ele alınan "Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânında "Plânlı Dönemde Gelimeler", "Uzun Dönemli Gelişme Yönü" ve "Üçüncü Plân Döneminde Gelişmeler" anabашlıkları altında hedef ve stratejiler belirlenmiştir. Kalkınma Plânının "İlkeler ve Tedbirler" bölümünde gençliğin kamu kuruluşlarına ait eğitim, kültür, spor ve sosyal tesislerden tam kapasite ile yararlanabilmesi amacıyla mevcut tesislerin kullanılması imkanlarının araştırılması ve tam kullanımı sağlayıcı bir sistemin geliştirilmesi, Gençlik ve Spor Bakanlığınca spor hizmetleri gençliğe

çeşitli spor dallarında dengeli olarak spor yapma imkanları verecek şekilde yaygınlaştırılması, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve diğer ilgili örgütlerce yürütülen eğitim, yönlendirme, boş zamanları değerlendirme izcilik spor, kültür ve yayım hizmetleri ve tesisleri, gençleri hızlı bir sosyo-ekonomik kalkınmanın gerektirdiği hayat görüşü, milli ülkülerle bütünleşmiş köklü kültür ve bilgi, sağlam karakter, başarı ve yaratma gücü, ruh-beden sağlığı ve toplum içinde yaşama ve dayanışma alışkanlığı gibi orta değerleri kazandıracak yönde düzenlenmesi şeklinde ifade edilmiştir (13).

1974 Yılı Programı: 1974 yılı programının mevcut değerlendirilmesinde; gençliğin boş zaman faaliyetleri ile ilgili konulara değinilmemiştir. 1974 yılı programında, alınacak tedbirler arasında, mediko-sosyal merkezlerini yüksek öğrenim gençlerinin beden ve ruh sağlığı sorunlarına, kültürel, boş zamanları değerlendirme, beslenme, vb. konulardaki ihtiyaçlarına karşılık verecek ve tam gün öğrenci hizmetinde olacak biçimde örgütlenmeleri, Y.Ö.K.'çe öncelikle ele alınması, okullarda ve diğer kamu kuruluşlarındaki mevcut spor saha ve tesislerin tam kapasite ile kullanılması bulunmaktadır (15).

1975 Yılı Programı: 1975 yılı programının "Durum" bölümünde; okuyan ve çalışan gençliğin boş zamanlarını değerlendirme konusunda etkili bir araç olması beklenen Gençlik ve Kültür Merkezleri, kuruluş yerleri ve uygulama programları açısından, amaçlarına uygun yönde bir gelişme göstermediği, öte yandan resim, müzik, spor, halk oyunları, fotoğrafçılık, el ve ev sanatları gibi bir seri faaliyetlerin yapılması amaçlarına dönük olması gereken bu

merkezlerin henüz bu yapı ve işleyişten mahrum oldukları belirtilmiştir (16).

Aynı programda öngörülen tedbirlerin boş zaman faaliyetlerini ilgilendiren bölümleri şunlardır: İzcilik ve boş zamanları değerlendirme yaz kamplarına katılanların seçim ölçütleri ve katılma payları konularıyla, mevcut kapasitelerden sürekli olarak yararlanmak amacıyla bu tesislerin öncelikle Spor Federasyonların kamp çalışmalarına tahsis edilmesi, kişilerin aktif olarak spor yapmalarına imkan sağlayan, değişik kapasiteli semt sahalarının yapılması (16).

1976 Yılı Programı: 1976 yılının programının "Durum" bölümünde; okul dışı gençliğin boş zamanlarını değerlendirilmesi, bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Milli Eğitim ve Kültür Bakanlıklarınca yaratılan fiziki kapasitelerden tam anlamıyla yararlanılması ve ortak tip proje geliştirilmesiyle ilgili çalışmaların öncelikle yürütülmesi ve gençlik kesimine sunulan yaz kampı hizmetlerinde sayısal gelişmelere karşın câri ödenek yetersizliği nedeniyle, hizmetlerin aynı düzeyde gelişme sağlamadığı belirtilmiştir. Aynı programın tedbirler bölümünde ise; Gençlik Kültür, Halk Eğitim, Kültür ve Sanat Merkezlerince sunulan hizmetlerde koordinasyon sağlanacağı, bu amaçla ortak ihtiyaç programı ve tip proje çalışmalarının program döneminde sonuçlandıracağı vurgulanmıştır (15485 nolu R.G., s. 89).

1977 Yılı Programı: 1977 yılı programının mevcut değerlendirilmesinde, gençlik kesimine sunulan kamp hizmetlerinde sayı yönünden gelişmeler sağlanmasına karşılık, her kesimdeki okul dışı gençliğin anılan

kamplardan yararlanma imkanının çok sınırlı kaldığı vurgulanmıştır (17). 1977 yılı programının "Tedbirler" bölümünde ise, boş zaman faaliyetleri ile ilgili konular yer almamıştır.

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Plânı ve Rekreasyon Politikası (1979-1984): Dördüncü Beş Yıllık Plânda; gençlik iki bölümde ele alınmıştır. Plânın "Birinci Kesim, Üçüncü Plân Döneminde Ekonomik ve Toplumsal Gelişmeler" başlıklı bölümünde gençlikle ilgili temel noktalara değinilmiştir.

Plânın ikinci kesimini "Ekonomik ve Toplumsal Hedefler ve Politikalar" teşkil etmektedir. Burada gençlik ile ilgili belirlenmiş hedef ve politikalar yer almaktadır. Bunlar; gençlerin okul içinde ve boş zamanlarında spor, kültür, sanat ve folklor gibi ilgi duydukları alanlarda çalışmalarının sağlanması, toplumun dinamik kesimini oluşturan gençliğin öğrenim, beslenme, boş zamanlarının değerlendirme, sağlık, barınma, istihdam ve çalışma sorunlarının bir bütün içinde ele alınmasıdır (18).

1979 Yılı Programı: 1979 yılı programı mevcut değerlendirilmesinde 12-24 yaş grubu olarak belirlenen ve toplumun dinamik kesimini oluşturan gençliğe kamuca yeterli hizmet sunulamadığı belirtilmiştir. Programda öngörülen tedbirler ise, gençliğin boş zamanlarını değerlendirecek özel projelerin geliştirilmesi, sporun kitleye yayılması ve herkesin yapabileceği spora yönelik, etkili ve yoğun tanıtımın Gençlik ve Spor Bakanlığı aracılığı ile televizyon, basın ve eğitim kurumlarınca gerçekleştirilmesidir (19).

1980 Yılı Programı: 1980 yılı programı, daha önceki programlara nazaran daha az gençlik konusuna değinmiş,

programda sporu kitleye yaymak ve yaygınlaştırmak amacıyla "Herkes İçin Spor" faaliyetlerine ilişkin altyapı çalışmalarına henüz başlanmadığı vurgulanmıştır (20).

1981 Yılı Programı: 1981 yılı programının genel değerlendirilmesinde gençliğin; eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam, çalışma sorunları, beslenme, barınma ve boş zamanları değerlendirme gibi konularda, köklü bir gelişme ve değişme olmadığı belirtilmiştir. Aynı programın "Tedbirler" bölümünde ise; kamuya ait özellikle açık spor saha ve tesislerinden, kullanım dışı zamanlarda, gençliğin imkanlar oranında yararlandırılması için gereken tedbirlerin alınması belirtilmiştir (21).

1982 Yılı Programı: 1982 yılı programının "Durum" bölümünde; gençliğin eğitim, sağlık, sosyal güvenlik, istihdam, çalışma sorunları, beslenme, barınma, boş zamanları değerlendirme ve benzeri alanların bir bütün olarak göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmiştir. Aynı programın "Tedbirler" bölümünde ise; kamuya ait spor saha ve tesislerin, kullanım dışı zamanlarda, gençliğin hizmetine açılması konusundaki çalışmalara henüz başlanılmadığı, en yakın zamanda başlanması gerektiği belirtilmiştir (22).

1983 Yılı Programı: 1983 yılı programının "Durum" bölümünde; gençliğin genel durumu üzerinde durulmuş, 1985 Yılı'nın Gençlik Yılı olması sebebiyle ülkedeki gençlik sorunlarına daha çok eğinilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aynı programın "Tedbirler" bölümünde ise; her yaştaki insanın aktif olarak spor faaliyetlerine iştirak etmesini teşvik maksadıyla açık semt spor saha ve tesisleri, kullanım dışı zamanlarda açık tutularak, okul içi ve okul dışı gençlerin bu tesislerden istifade

etmelerinin temin edilmesinin sağlanması belirtilmiştir (23).

1984 Yılı Programı: 1984 yılı programının "Durum" bölümünde; gençliğin sorunlarına kamu tarafından getirilen çözüm ve hizmetlerin arttığı belirtilmiştir. 1984 yılı programında öngörülen tedbirler ise; Gençlik ve Spor Bakanlığı denetiminde, gerek Uluslararası gençliğin, gerekse Türk Gençliğinin katılacağı gönüllü kampları kurulması yolundaki çalışmalara başlanacağı, okul içi ve dışı gençlere ve bütün vatandaşlara spor faaliyetlerine iştirak etmesine teşvik ve temin etmesini sağlamak amacıyla spor tesislerinin hizmet dışı zamanlarda açık tutulması gerektiği belirtilmiştir (24).

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânı ve Rekreasyon Politikası (1985-1989): Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Plânında, Gençlik Konusu "Sosyal Hedef ve Politikalar" bölümünde ele alınmış, gençlik ile ilgili ilke ve politikalar tespit edilmiştir. Bu ilke ve politikalara göre; Gençlerin Ruh, Fikir ve beden yönünden mükemmel şekilde gelişmesini sağlamak amacı ile okul içi eğitim ve öğretime okul dışında fikir, kültür, sanat, spor ve folklor faaliyetlerinin teşvik edileceği, gençlere götürülecek hizmetlerin ve tesislerin yaygınlaştırılması için gerekli tedbirlerin alınacağı, sporun semtlere ve köylere yayılabilmesi için basit ekonomik tesisler, Özel İdare ve Belediyelerin işbirliği ile gerçekleştirileceği belirtilmiştir (25).

1985 Yılı Programı: 1985 yılı programının mevcut değerlendirilmesi, toplum nüfusu içinde 12-24 yaşları arasında bulunan ve gençlik kesimi olarak tanımlanan nüfus grubunun sorunlarının, ülkenin ekonomik, kültürel

gelişmelerine bağlı olarak değiştiği, gençlik çağ nüfusunun toplam nüfus içindeki oranı, bu durum son yıllarda sabitleşme eğilimi gösterdiği, bunun ise özellikle genç kesime sunulan hizmetlerde niteliksel olarak bir iyileşme sağlanmasına imkan vereceği belirtilmiştir.

Programda öngörülen tedbirler ise; Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının denetiminde, gerek Uluslararası gençliğin, gerekse Türk Gençliğinin katılacağı gönüllü çalışma kampları kurulması yolundaki çalışmaların etkinlik kazandırılacağı, kırsal ve kentsel yörelerde, gençlerin psikolojik ve sosyo-ekonomik ihtiyaçlarına cevap verecek ve boş zamanlarını değerlendirecek Gençlik Merkezlerinin kurulması olarak tesbit edilmiştir (26).

1986 Yılı Programı: 1986 yılı programı "Durum" bölümünde Gençliğin boş zamanı değerlendirme faaliyetleri ile ilgili olarak; okul içi ve dışı bütün gençlerin, beden ve ruh sağlıklarının gelişmesinde, etkin rolü olan boş zaman faaliyetleri konusunda hizmete sunulan, Gençlik Kültür Merkezlerinin sayısı 1984 yılında 14'e ulaşmıştır. 1985 yılında da Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, Kampüsleri içinde açılacak Gençlik Kültür Merkezleri ile tüm illere yayılmasının programlandığı belirtilmiştir.

1986 Yılı Programında öngörülen tedbirler ise; Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının denetiminde gerek yabancı, gerekse Türk Gençlerinin katılacağı gönüllü çalışma kampları kurabilmesi için 2908 sayılı Dernekler Kanununun 57. maddesi gereğince kurulacak Gençlik Derneklerinin tüzükleri ve kuruluş yönetmelikleri çalışmalarının hızlandırılacağı, kırsal ve kentsel yörelerdeki gençlerin sosyo-ekonomik ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap verebilecek ve boş zamanlarını

değerlendirecek Gençlik Kültür Merkezleri ile Semt Sahalarının kurulması ve sayılarını artırılması çalışmalarının sürdürüleceği, öğrenimdeki gençlik kesiminin beden ve ruh sağlığı hizmetlerinden yeterince yararlanabilmelerinin sağlanması olarak tespit edilmiştir (27).

1987 Yılı Programı: 1987 yılı programı "Durum" bölümünde; Okul içi ve dışı bütün gençlerin beden ve ruh sağlıklarının olumlu yönde gelişmesinde önemli rolü olan boş zaman faaliyetleri konusunda hizmet sunan Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı Gençlik Merkezlerinin etkinliğini artırma çalışmaları 1986 yılında hızlandırılmış, 1986 yılında 34 ilde, 24'ü Milli Eğitim Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı olarak toplam 33 Gençlik Merkezi faaliyeti sunulduğu belirtilmiştir. Aynı programın tedbirler bölümünde ise; Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının gerek yabancı gençlerin, gerekse Türk gençlerinin katılacağı gönüllü çalışma kamplarının kurulması, çalışmalarının hızlandırılacağı, şehir ve köylerde gençlerin sosyo-ekonomik ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap veren ve boş zamanlarını değerlendiren Gençlik Merkezlerinde, Gençliğin meselelerine daha etkili olarak yaklaşabilen yüksek öğretim mezunu yönetici ve personelin görev almasının sağlanacağı, tatillerde ağaçlandırma, su getirme cinsinden tarım hizmet alanlarında gönüllü veya makul ücretlerle çalışmak isteyen yüksek öğrenim gençliğinden faydalanılması konusunda program yapılacağı belirtilmiştir (28).

1988 Yılı Programı: 1988 yılı programı mevcut değerlendirmesinde; okul içi ve dışı bütün gençlerin boş zamanlarını olumlu yönde değerlendirebilmeleri amacı ile hizmet sunan Milli Eğitim Gençlik Merkezlerinin etkinliğini

artırma çabalarının 1987 yılında da sürdürüldüğü, ancak bu merkezlerin daha iyi sunmalarını sağlayıcı uzman personelin temin edilmemesi, gençliğin boş zaman faaliyetlerine yardımcı olmada zorlukların devam ettiği, 1987 yılında 44 Gençlik Merkezinde 45.000 gence hizmet sunulduğu, bu merkezlerin özellikle, çalışan ve eğitim süreci dışında bulunan iş arayan gençlerin ihtiyaçlarına dönük çalışma programları yapmaları, boş zaman faaliyetlerinin ilerde gençlere sağlayacağı faydalar açısından büyük olacağı belirtilmiştir.

Programda öngörülen tedbirler ise; Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının denetiminde, gerek yabancı gençlerin gerekse Türk gençlerinin katılacağı gönüllü çalışma kampları kurulması çalışmalarının devam ettirilmesi, gençlerin sosyo-ekonomik ve psikolojik ihtiyaçlarına cevap veren ve boş zamanlarını değerlendiren yüksek öğretim mezunu yönetici ve

uzman personelin görev alması çalışmalarının sürdürülmesi olarak tespit edilmiştir (29).

1989 Yılı Programı: 1989 yılı mevcut değerlendirmesinde; eğitim süreci içinde ve dışındaki bütün gençlerin boş zamanını olumlu biçimde değerlendirebilmeleri için, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı olarak hizmet sunan Gençlik Merkezleri sayısı arttığı, bu sayını 1988 yılında 61 Gençlik Merkezine ulaştığı ve bu merkezlerde 55.000 gence hizmet verildiği, bu merkezlerde uzman personelin atanması konusunda ve verilen kursların liderlerini sürekli istihdam etmede karşılaşılan güçlükler nedeni ile verilen hizmetin niteleğinde beklenen gelişmenin sağlanamadığı belirtilmiştir. 1989 Yılı Programında öngörülen tedbirler ise; Gençliğin sosyo-ekonomik ve

psikolojik sorunlarına cevap veren ve boş zamanlarını değerlendiren Gençlik Merkezlerinde uzman personelin görevlendirilmeleri temin edilerek, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığının denetiminde öncelikle turizm alanında yabancı gençlerin ve Türk gençlerinin katılacağı gönüllü çalışma kampları kurulması çalışmalarının başlatılması olarak tesbit edilmiştir (30).

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânı ve Rekreasyon Politikası (1990-1994): Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Plânında boş zaman faaliyetleri Dördüncü bölümde "Sosyal hedef, ilke ve Politikalar" anabaşlığı altında daha önceki plânlardan farklı olarak "Boş Zamanların Değerlendirilmesi" başlığı ile özel bir bölüm içinde ele alınmıştır; ilkeler ve politikalar şu şekilde tesbit edilmiştir: Bireyin iş saatleri dışında istekli olarak katıldıkları ve fiziki, sosyal, psikolojik ve zihni gelişim katkıda bulunan faaliyetlerin tamamını kapsayan boş zamanların değerlendirilmesi konusunda eğitici programlar düzenlenecek; TV, radyo, tanıtıcı broşür ve benzeri araçlar ile bilinçlendirme faaliyetlerinde bulunulacaktır.

Boş zaman faaliyetleri ile ilgili alan ve tesislerin plânlanmasında uluslararası kriterlere uyulacak, kurulacak merkez ve parkların vatandaşlar için rahat, güvenli, kolaylıkla ulaşılabilen merkezi yerlere ve yerleşim alanlarına dengeli bir şekilde dağılmaları sağlanacaktır. .

Boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin mevzuat düzenlenmeleri yapılarak uygun organizasyonlar oluşturulacak ve bu konuda faaliyet gösteren kamu ve gönüllü kuruluşlar desteklenecektir.

Boş zaman faaliyetleri ile ilgili mevcut alan ve tesislere ek olarak toplumun ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yeni alanlar açılacak ve tesisler yapılacaktır.

Merkezi İdareler, Belediyeler ve köy idareleri boş zamanların değerlendirilmesinde yönlendirici olacaktır.

Boş zamanların değerlendirilmesinde eğitim ve organizasyon faaliyetlerini yürütecek nitelikli elemanların yetiştirilebilmesi amacı ile üniversitelerin beden eğitimi ve spor bölümlerinde "rekreasyon" ana bilim dalı açılacaktır

Boş zamanların değerlendirilmesinde kullanılacak alan ve tesisler; çocuk, genç, yaşlı, özürlü ve benzeri gruplar tarafından değişik zamanlarda devamlı istifade edilebilir şekilde geliştirilecektir.

Uluslararası organizasyonlarla da iş birliği yapılarak boş zaman faaliyetlerinin geliştirilmesi sağlanacaktır (30).

1990 Yılı Programı: 1990 yılı programı "Durum" bölümünde; boş zamanların değerlendirilmesindeki amaç, insanlara tabiatı sevdirmek, onların dinlenebilmeleri için gerekli ortamı hazırlamak, fiziki kondisyon ve sosyal uyum yeteneklerinin geliştirilmesini sağlamaktır. bunun için ilgili kamu kuruluşları, eğitim kurumları, mahalli idareler, dernekler, vakıflar ve özel kesim faaliyetleri arasında gerçekçi ve etkin koordinasyon sağlayacak ve onları yönlendirecek organizasyon olan ihtiyacın devam ettiği, Türkiye'de üniversiteler, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü ile Kızılay gibi bazı kurumlar sınırlı olarak yalnız gençlere yönelik faaliyetler düzenlemekte, bunlara ilave olarak

milli parklar, belediyeler, kütüphaneler, müze ve eski eserler, tiyatrolar ve halk eğitim merkezleri, özel kesim tarafından da herkese açık hizmetler verilmektedir. Söz konusu faaliyet ve hizmetlerin bütün vatandaşların boş zamanlarını verimli ve sağlıklı bir şekilde değerlendirmelerine yetecek düzeyde olmadığı, gençlik merkezlerinde yürütülen rekratif ve sportif faaliyetlerin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmesinin gerekmekte olduğu, her türlü spor ve boş zamanı değerlendirme faaliyetlerine müsait olan ormanlar ülke yüzölçümünün yüzde 26'sını kaplamaktadır. Türkiye'de açık hava boş zaman faaliyetlerine müsait 8.272 km. kıyı şeridi, 175.000 km. akarsu, 55.000 hektar balıkçılığa elverişli tabii göl, 168.000 hektar baraj gölü ve 679 adet gölet bulunmaktadır. İçerisinde müze, anıt, tatil köyleri, plajları bulunan ve piknik, kamp, kayak, sportif balıkçılık, yüzme, gözlem ve bilimsel araştırma gibi faaliyetler yapılabilen 263.575 hektar alana sahip 21 adet milli park mevcuttur. Bu milli parklar yılda yaklaşık 3 milyon yerli ve 300 bin yabancı tarafından ziyaret edilmektedir. Ormanlar içerisinde 16.696 hektar alanı kaplayan 357 adet orman içi dinlenme yerleri bulunmakta ve bu dinlenme yerlerinden 18 tanesindeki kamp sahasında 2.000 çadırılı kamp üitesi vatandaşların geceleme imkanına sunulmaktadır. Orman içi dinlenme yerlerinin yılda yaklaşık 7 milyon yerli ve yabancı ziyaretçi tarafından kullanıldığı tabiat güzellikleri, tarihi eserler ve kültürel zenginlikler bakımından zengin olan ve boş zamanların değerlendirilmesinde kullanılabilecek alanların büyük bir kısmı altyapı, yetişmiş eleman ve organizasyon yetersizliğinden dolayı vatandaşlar tarafından verimli, sağlıklı, huzur ve emniyet içerisinde kullanılmakta olduğu belirtilmiştir.

Programda öngörülen tedbirler ise; boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin mevzuat ve organizasyon çalışmalarına başlanması, vatandaşları aydınlatmak ve eğitme amacı ile tanıtım ve eğitim programlarının düzenlenmesi, boş zamanı değerlendirme tesislerinin envanter çalışmasının yapılması, merkezi ve yerel yönetimler, vatandaşların boş zamanlarını değerlendirebilmeleri için gerekli düzenlemelere başlaması, okulların eğitim programlarında boş zamanların değerlendirilmesi konusuna yer verilerek, öğrencilere hayat boyu faaliyette bulunabilecekleri beceri ve alışkanlıkların kazandırılabilmesi için program düzenleme çalışmalarına başlanması, izcilik faaliyetlerinin artırılması, boş zamanların değerlendirilmesi ile ilgili faaliyet gösteren, hizmet veren kamu ve gönüllü kuruluşların desteklemesi, gençlik merkezleri ile merkez ve mahalli kamp yerlerinin sayısı artırılarak, vatandaşların ucuz, sağlıklı, huzurlu ve emniyet içerisinde kamp yapabilmeleri için gerekli önlemlerin alınması, milli parklar, tabiat parkları, tabiat alanları, tabiatı koruma sahaları ve mesire yerlerinin özelliği bozulmadan halkın rekreasyon ihtiyacını karşılayabilecek şekilde düzenleme çalışmalarına devam edilmesi, akarsu, göl ve barajların sportif faaliyetler ve balıkçılıkla değerlendirilmesi amacına yönelik çalışmaların artırılacağı, kamu kurumlarına ait tesislerin boş zamanların değerlendirilmesi amacına yönelik çalışmaların artırılması, kamu kurumlarına ait tesislerin boş zamanların değerlendirilmesi amacı ile vatandaşların okuma alışkanlıklarını geliştirecek, kültürel faaliyetlere katılmalarını ve beceri kazanmalarını sağlayacak çalışmaların yapılacağı boş zamanlarının değerlendirilmesi konusunda araştırmalar yapılması olarak tesbit edilmiştir (32).

1991 Yılı Programı: 1991 yılı programı durum değerlendirmesinde Nemrut dağı milli parkının gelişme plânı tamamlanmış, beş adet yeni mesire yeri düzenlenmiş ve 85 alanda mesire yeri çalışmalarına devam edildiği, önceki yıllarda balıklandırılan ve koruma altına alınan orman içi sulara uygun olanlar sportif amaçlı olta balıkçılığı uygulaması ile yerli ve yabancı balık avcılarının hizmetine sunularak ormanlık bölgelerde turizm faaliyetlerinin geliştirilmesine katkıda bulunulduğu, üretme istasyonlarında üretilen balık yavrularının orman içi akarsu, göl ve göletlerin dağılmasına devam edildiği belirtilmiştir. Programda öngörülen tedbirler ise; boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin organizasyon çalışmalarına başlanması, üniversitelerin öğretim elemanı yeterli olan Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde rekreasyon çalışmalarına da yer verilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması, okulların eğitim programlarında boş zamanların değerlendirilmesi konusuna yer verilmesi, öğrencilere hayat boyu faaliyette bulunabilecekleri beceri ve alışkanlıkların kazandırılabilmesi için program düzenlemeleri çalışmalarına devam edilmesi ve izcilik faaliyetlerinin arttırılması, milli tabiat parkları, tabiat alanları, tabiatı koruma sahaları ve

mesire yerlerini özelliği bozulmadan halkın rekreasyon ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenleme çalışmalarına devam edilmesi, kamu kurumlarına ait tesislerin boş zamanların değerlendirilmesi amacıyla toplumun kullanımına açılması çalışmalarına başlanması olarak tespit edilmiştir (33)

1992 Yılı Programı: 1992 yılı programı mevcut durum değerlendirilmesinde; boş zamanların değerlendirilmesi için gerekli olan organizasyonların açılmasına duyulan ihtiyaç

devam etmekle birlikte, gençlere yönelik düzenlemelerde gelişme görüldüğü; gençlerin boş zamanlarını sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerle değerlendirmek, dinlenmelerini sağlamak amacıyla gençlik kampı uygulamalarına devam edildiği; Avrupa Konseyi Gençlik Merkezi ile yapılan işbirliği çerçevesinde, biri yurt içinde, diğeri yurt dışında olmak üzere, öğretmen gençlik lideri yetiştirme kursu açıldığı, ilk 12 ülkede 500 gencin katılımı ile Birinci Uluslararası Gençlik Haftası düzenlendiği, çok sayıda gencin katıldığı halk oyunları, satranç, Türk Halk Müziği yarışmaları ve izcilik gibi boş zaman faaliyetlerine yer verildiği, kürek, yelken ve su sporları ile ilgili faaliyetlerin sürdürüldüğü, bu çerçevede akarsu, göl ve göletlerin balıklandırılması çalışmalarına devam edildiği, sportif amaçlı balıkçılığının teşvik edildiği, özellikle yerel yönetimler ve TRT tarafından düzenlenen herkese açık kültür ve sanat faaliyetlerinde artışın gözlemlendiği, izcilik, satranç, bilyardo, badminton faaliyetleri alanında organizasyonun yeterli olmayışı boş zaman faaliyetlerinin yaygınlaşmasını olumsuz yönde etkilediği, boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin organizasyon çalışmalarına başlanamamış, üniversitelerin Beden Eğitimi ve Spor bölümlerinde rekreasyon konusunda eğitim verilmesi için gerekli düzenlemeler yapılamamış ve okulların eğitim

programlarında boş zamanların değerlendirilmesi konusuna yer verilebilmesi için gerekli çalışmaların gerçekleştirilemediği, boş zamanların değerlendirilmesi kamu kurumlarında kullanılabilecek mevcut tesislerin verimli hizmet verebilmesi ve halkın kullanımına açılması için gerekli çalışmaların yapılmadığı belirtilmiştir.

Programda öngörülen tedbirler ise; boş zamanların değerlendirilmesine ilişkin mevzuatın hazırlanması çalışmalarına başlanması, üniversitelerin öğretim alemanları yeterli olan Beden Eğitimi ve Spor Bölümlerinde Rekreatyon Anabilim Dalı açılabilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması, boş zamanların değerlendirilmesi amacıyla kamu kurumlarına ait tesislerin toplumun kullanımına açılması çalışmalarına başlanması, halkı aydınlatmak ve eğitmek amacıyla tanıtım ve eğitim programlarının düzenlenmesi ve halkın boş zamanlarını değerlendirme şekli, alanları tespiti ve geliştirilmesi konusunda araştırmaların başlanması, okullardaki öğrenciler için, çevrenin ihtiyaçları da göz önüne alınarak yeteri kadar boş zaman faaliyeti projelerinin geliştirilmesi olarak tespit edilmiştir (34).

1993 Yılı Programı: 1993 yılı programı "Boş Zamanları Değerlendirme" başlığı altında; boş zamanların, ülkede giderek önem kazandığı vurgulanarak, bu konuda gerekli altyapıya ihtiyacın arttığı ve bu ihtiyacın da önceki yıllara göre daha fazla karşılandığı belirtilmektedir (35).

1994 Yılı Programı: 1994 yılı programı yine "Boş Zamanları Değerlendirme" başlığı altında konuyu değerlendirmiş ve son yıllardaki bu alanda duyulan önemin arttığını vurgulamıştır. Merkezi ve mahalli idarelerce yapılan rekreatyon faaliyetleri artarken, organizasyon mevzuat düzenleme çalışmaları yapılması ve eğitici insan gücü açığının kapatılması ihtiyacının devam ettiği belirtilmiştir. Etkinliklerin toplumsallaşma süreci ve kültür aktarımı bakımından araştırılmasının gerekliliği üzerinde de durmuştur (36).

Öğretmenlik kutsal olmakla beraber stresli bir meslektir (Colvin,1982). Toplumun eğitmede ve yönlendirmede en önemli araçlardan birisi olan öğretmenlerin verimliliklerinin boş zaman faaliyetleri ile yakından ilgili olacağı muhakkaktır. Bu noktada öğretmenlik için rekreatif nitelikli boş zaman faaliyetleri çok büyük oranda önemlilik arzetmektedir (52,; 57). Her iki tarafı keskin bir kılıç olan boş zamanın istenilen yönde kullanılması toplumun öncü grubu olan öğretmenler için gereklidir. Sonuç olarak öğretmenlerin boş zamanlarında yaptıkları faaliyetler sağlıklarıyla, stresten uzaklaşmalarıyla ve verimlilikleriyle doğrudan ilgili olduğu söylenebilir. Bütün bu bilgilerin ışığı altında, sonuç olarak; belirtilen nedenlerle öğretmenlerimizin boş zamanlarında ne yaptıkları faaliyetlerin türleri, sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ve katılım sıklıkları, sporu niçin ve nerede yaptıkları , ayrıca yapmayanların yapmama sebeplerinin belirlenmesi çalışmanın amacını oluşturmuştur.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın evreni doğu illerinde orta dereceli okullarda görev yapan öğretmenlerin tümüdür. Seçilen iller ve örneklem tablo 2 de sunulmuştur (Bingöl, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gaziantep, Hakkari, Kars, Malatya, Muş, Tunceli ve Van).

	İLLER	EVREN ÖĞRETMEN SAYISI	ÖRNEKLEM	%
1	Bingöl	352	56	15.9
2	Elazığ	1149	160	13.9
3	Erzincan	546	60	10.9
4	Erzurum	1402	109	7.7
5	Gaziantep	1416	122	8.6
6	Hakkari	188	30	15.9
7	Kars	700	50	7.1
8	Malatya	1510	168	11.1
9	Muş	324	103	31.7
10	Tunceli	374	62	16.5
11	Van	594	99	16.6
	Toplam	8556	1019	% 12

(illerdeki Öğretmen sayısı DİE (1994) ' ten alınmıştır.)

Tablo 2: Araştırma Kapsamına Alınan Illerin Öğretmen Sayıları Ve Örneklem Oranı

Örneklem gurubu çalışma evreni içinde yer alan ve her ilin Tablo 2'deki oranlarına göre çeşitli branşlardaki öğretmenlerdir. Öğretmenlerin seçimi random usulü ile yapılmıştır. 11 ilde görev yapan 8556 öğretmenden ankete gönüllü olarak katılanlar tarafından cevaplandırılan ve işleme tabi tutulan anket sayısı 1019 dur.

Araştırmanın veri toplama aracı olarak , araştırmacı tarafından geliştirilen anket kullanılmıştır. Birinci bölümde öğretmenlerin kişisel özelliklerini (yaş, cinsiyet, medeni hal) belirleyecek 4 soru, ikinci bölümde boş zaman faaliyetlerinin türlerini ve katılım düzeylerini belirlemek üzere 19 soru sorulmuştur. Üçüncü bölümde boş zamanlarında spor yapanların tercih ettikleri spor faaliyetlerini belirlemek için 6; spor yapma nedenlerini

anlamak için 7; spor yaptıkları alanları belirlemeye yönelik 6 soru sorulmuştur. Son bölüm ise; spor yapmayanların spor yapmama nedenlerini belirlemeye yönelik 10 sorudan oluşmuştur.

Öğretmenlerin sorulara verdikleri cevapların frekanslarına, ortalamalarına, standart sapmalarına ve yüzdelerine (yaş, cinsiyet, medeni hal) göre ayrı ayrı değer-lendirildi, istatistiki tablolar hazırlandı. Bu amaçla yapılan bütün istatistiki hesaplamalarda; IBM uyumlu bilgisayarlarda kullanılmakta olan SPSS For Windows Release 6.0 paket programı kullanıldı.

BULGULAR

Bu araştırmanın amacı, toplumda eğitici ve yönlendirici olarak en önemli lokomotif olan öğretmenlerimizin, boş zamanlarında katılmış oldukları faaliyetleri doğu illeri örneklemini içerisinde belirtmektir. Bu kapsamda, anket yoluyla öğretmenlerden edinilen veriler doğrultusunda, kişisel bilgiler, boş zaman faaliyetleri, aktif olarak spor yapan veya yapmayanlar detaylı olarak incelenecektir.

BİYOGRAFİK BİLGİLER		N	%
Cinsiyet	Bay	720	70.7
	Bayan	299	29.3
Yaş (Ortalama Yaş=30.6)	30 ve Altı	479	47.0
	31-40 Arası	407	39.9
	41 ve Üstü	133	13.1
Medeni Hal	Evli	683	67.0
	Bekar	336	33.0

Tablo 3: Öğretmenlere Ait Kişisel Bilgiler

Araştırma alanına katılan öğretmenlerin, Tablo 3'te (720-%70.7) görüldüğü gibi çoğunluğu erkeklerden oluşmaktadır. Bu durum, araştırma dahilindeki doğu illerinde çalışan öğretmenlerin sayısının yaklaşık olarak 3/2 sinin erkeklerden oluştuğunu gösterir.

Öğretmenlerin çoğunun (%47), 30 ve altı yaş gurubunda, en azının ise, 41 ve üstü yaş gurubunda (%13.1) olduğu görülmektedir. Bu da öğretmenlerin ekseriyatının 41 yaşından daha genç olduğunu gösteriyor. Tablo 3'te öğretmenlerin medeni hallerine bakıldığında yarıdan çoğunun (%67) evli olduğu anlaşılmaktadır. Bu da Doğu illerindeki öğretmenlerin daha genç olduğunu göstermektedir.

FAALİYETLER		N	%
1	Televizyon izleyen	978	95.7
2	Müzik Dinleyen	931	93.3
3	Kitap,gazete, dergi, vb. okuyan	909	89.2
4	Akraba ve komşu ziyaretlerine giden	748	73.4
5	Pikniğe giden	702	68.8
6	Arkadaş toplantılarına katılan	680	66.7
7	Aile ve çocuklarıyla ilgilenen	643	63.1
8	Seyahat eden	643	63.1
9	Spor müsabakalarını izleyen	640	62.8
10	Hobileriyle ilgilenen	528	51.8
11	Spor yapan	528	51.8
12	Kahveye giden	485	47.5
13	Küçük tamir işleriyle uğraşan	485	47.5
14	Bağ-bahçe işleriyle uğraşan	445	44.6
15	Sinema veya tiyatroya giden	444	43.6
16	Ava giden (kara ve su avcılığı)	260	25.5
17	Resim yapan	246	24.1
18	Müzik aleti (enstrüman) çalan	193	19.9

Tablo 4: Doğu Bölgesi Öğretmenlerinin Boş Zamanlarında Yaptıkları Faaliyet Çeşitleri

Tablo 4'te, boş zamanlarında yaptıkları faaliyet çeşitlerinin en çok yapılandan en aza doğru sıralanması yer almaktadır. Görüldüğü gibi, Doğu Bölgesinde çalışan öğretmenlerin, boş zamanlarında tercih ettikleri faaliyetlerin başında, televizyon izleyen (978-%95.7) büyük bir oranla , bunu müzik dinleyen (931-% 93.3) ve üçüncü sırayı kitap, gazete, dergi, vb. okuyan(909-%89.2) gelmektedir. Son üç

sırada ise ava giden (260-%25.5), resim yapan (246-%24.1) ve müzik aleti çalan (193-%19.9) bulunmaktadır.

Faaliyetlere katılım rekreasyonun en belirgin sınıfları-dırılmalarından birisi olan aktif pasif ayrımına göre ise, ilk üç sırayı pasif etkinlikler, son üç sırayı ise aktif hareketler oluşturmaktadır. Yine aktif olarak yapılan spor, 18 faaliyet arasında en çok yapılandan en aza doğru sıralamada 528-%51.8 gibi bir oranla 11. sırada yer almıştır. Şimdi de boş zamanda yapılan sporu daha detaylı inceleyelim.

Spor otoriteleri tarafından yaygın olarak kabul edilen görüşe göre, haftada 3 ve daha fazla yapılan sporun genel sağlık açısından kalıcı bir yarar sağladığı belirtilmektedir (1, 2, 5, 53, 58). Buna göre öğretmenlerimizin spor yapma sıklıkları tablo 5'te ele alınmıştır.

SIKLIKLARI	N	%
Haftada 3 ve daha fazla	207	20.3
Haftada 2 den az	168	16.5
Ayda 1 veya 2 defa	109	10.7
Yaz tatillerinde	44	4.3
Hiç spor yapmayan	491	48.2

Tablo 5: Öğretmenlerin spor yapma sıklıklarının dağılımı

Tablo 5'e baktığımızda, haftada 3 ve daha fazla spor yapan 207-%20.3'tir. Haftada iki ve daha az spor yapan 168-%16.5 olarak düşmüştür. Ayda bir ve yaz tatillerinde oran gittikçe düşmektedir. Bu spor yapan öğretmenler; cinsiyet, yaş ve medeni hal üzerine incelenecektir.

Öğretmenlerin bay ve bayan ayırımına göre spor yapma düzeyleri tablosunda, "haftada 3 ve daha fazla" bölümüne bakıldığında bayan öğretmenlerin baylara göre daha fazla spor yaptıkları söylenebilir. Bayanlar (68-%22.8) ve bay (139-%19.3). Fakat hiç spor yapmama oranları baylarda (346-%48.0), bayanlarda (145-%48.5) büyük bir farklılığın olmadığını gösteriyor.

SPORA KATILIM	ERKEK		BAYAN	
	N	%	N	%
Haftada 3 ve daha fazla	139	19.3	68	22.8
Haftada 2 ve daha az	121	16.8	47	15.7
Ayda 1 veya 2 defa	83	21.6	26	8.7
Yaz tatilinde	31	4.3	13	4.3
Hiç yapmayan	346	48.0	145	48.5
Toplam	720		299	

Tablo 6: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Spora Katılım Düzeylerinin Dağılımı

SIKLIK	30 YAŞ VE ALTI		31-40 YAŞ ARASI		41 YAŞ VE ÜSTÜ	
	N	%	N	%	N	%
Haftada 3 ve daha fazla	105	21.9	78	19.2	24	18.0
Haftada 2 ve daha az	85	17.7	59	14.5	24	18.0
Ayda 1	49	10.2	49	12.0	11	8.3
Yaz tatilinde	21	4.5	14	3.4	9	6.8
Hiç yapmayan	219	45.7	207	50.9	65	48.9
Toplam	479	47.0	407	39.9	133	13.1

Tablo 7: Öğretmenlerin yaşlarına göre spora katılım düzeyleri

Tablo 7’de görüldüğü üzere ankete katılan öğretmenlerin yaşları ilerledikçe spor yapma oranları da periyodik olarak düşüş göstermektedir. 30 Yaşına kadar olan grupta 3 gün ve fazlası spor yapma oranı gurubu (%21.9) iken, 31-40 yaş arası bu oran (%19.2) ‘ye, 41 yaş ve üstünde ise (%18) e düşmüştür.

Tablo 7’den görülebileceği gibi, “hiç spor yapmıyorum” diyen öğretmenlerin yüzde olarak en fazlası (207-%50.9) 31-40 yaş arasında yer almaktadır. Yaz tatillerinde en fazla spor yapan öğretmenler ise, yaşları 41’in üzerinde olan öğretmenlerdir (9-%6.8). Bu da öğretmenlerin yaşlandıkça, kendine daha fazla zaman ayırabildiğini göstermektedir.

SIKLIK	EVLİ		BEKAR	
	N	%	N	%
Haftada 3 ve daha fazla	128	18.7	79	23.5
Haftada 2 ve daha az	109	16.0	59	17.6
Ayda 1	73	10.0	36	10.7
Yaz tatilinde	29	4.2	15	4.5
Hiç yapmayan	374	50.4	147	43.8
Toplam	683	67.0	336	33.0

Tablo 8: Öğretmenlerin Medeni Hallerine göre spora katılım düzeylerinin dağılımı

Tablo 8’e bakıldığında ankete katılan 1019 öğretmenden 683 (%67)’si evli, 336 (%33)’ü ise bekadır. Hiç spor yapmayan öğretmenler evlilerde (337-%50.4) iken bekarlarda (147-%43.8) olarak tespit edilmiştir. Yine haftada 3 kez ve daha fazla spor yapan öğretmenlerden (128-%18.7) evli, (79-%23.5) bekar olduğu belirlenmiştir. Bu sonuca bakılarak

bekar öğretmenlerin evlilerden daha çok spor yaptığı söylenebilir.

Tablo 9'a bakıldığında öğretmenleri boş zamanlarında spor zamanlarında spor yapmaya iten faktörlerin başında (323-%61), "Fiziksel sağlığını koruma isteğim ve devamını arzulamam" diye cevap verenlerin geldiği görülecektir. Bu sonuç öğretmenlerin sporu bilerek ve isteyerek yaptığını göstermektedir. Tablo en çoktan en aza göre sıralandığından "Boş zamanlarımı değerlendirme için iyi bir araç olması" cevabı ikinci sırayı (58-%10.9) almıştır. Üçüncü sırayı ise, (54-%10.2) ile "sporu hayattan zevk alma aracı olarak görenler" almıştır. Spor yapan öğretmenlerin hangi sporu tercih ettikleri ise Tablo 10 den takip edilebilir.

FAKTÖR	N	%
Fiziksel sağlığını koruma isteğim ve devamını arzulamam	323	61
Boş zamanlarımı değerlendirmemde iyi bir araç olması	58	10.9
Sporu hayattan zevk alma aracı olarak görmem	54	10.2
Sporun çalışma verimliliğini artırdığına olan inancım	45	8.5
Bende çocukluktan beri alışkanlık haline gelmesi	37	6.9
Çevremde sporla ilgilenen ve uğraşan insanların olması	7	1.3
Yeni arkadaşlar edinebilmeme aracı olması	5	0.9
Toplam	529	

Tablo 9: Öğretmenleri Spor Yapmaya Yönelten Etkenler

YAPILAN SPOR BRANŐI	N	%
Futbol	284	53.7
Doğa sporları	100	18.9
Salon sporları	48	9.1
Cimnastik	41	7.8
Raket sporları	29	5.5
Vücut geliştirme	27	5.1

Tablo 10: Öğretmenlerin tercih ettikleri spor branşlarının dağılımı

Spor yapan öğretmenlerin çoğunluğu futbol oynamayı tercih etmektedirler. Bu durum tablo 10'da (284-%53.7) olarak gösterilmiştir. Buradan ülkemizde futbola verilen değer ve bu sporun çekiciliği ön plana çıkmıştır. Doğa sporları (100-%18.9) ile ikinci sırada yer almıştır (dağcılık-kampçılık-avcılık-yüzme). Salon sporları (basketbol, hentbol) (48-%9.1) ile üçüncü tercih edilen sporlar arasında yer almaktadır.

SPOR YAPILAN YER	N	%
Özel tesisler	196	37.1
Doğa	169	31.9
Okul Tesisleri	86	16.3
Beden terbiyesi il müdürlüğü tesisleri	31	5.9
Ev	28	2.7
Mahalle arası boşluklar	19	3.6

Tablo 11: Öğretmenlerin tercih ettikleri spor branşlarının dağılımı

Spor yapan öğretmenler; tablo 11'de görüldüğü gibi (196-%37.1) çoğunlukla özel tesislerde spor yapıyor. Bu

sonucu, öğretmenlerin çoğunlukla "özel tesislerde futbol oynamak" şeklinde açıklanabilir.

Ayrıca, spor yapan öğretmenlerin boş zamanlarını %31.9 ile doğada spor yapıyor olması masraf gerektirmeyen faaliyetlere daha çok yöneldikleri şeklinde açıklanabilir.

Tablo 12'de görüldüğü üzere, Doğu Bölgesinde spor yapmıyorum diyen 490 öğretmenden (236-%48.2)'si yapmalarını ençok engelleyen sebep olarak spor yapacak yer (tesis) bulamamak olarak belirtmektedirler. Yine aynı şekilde, uygun organizasyon olmayışı da 202-%41.2) spor yapmasına engel oluyor. Azımsanmayacak bir oran da (161-%32.9) zaman yetersizliğinden yapamadığını belirtmiştir.

	ÇOK ETKİLER (1)		AZ ETKİLER (2)		HİÇ ETKİLEMEZ (3)			
NEDENLER	N	%	N	%	N	%	Ort	SS
Spor yapacak yer/ tesis bulamama	236	48.2	116	23.7	138	28.2	1.8	0.85
Uygun organizasyon bulunmayışı	202	41.2	114	23.3	174	35.5	1.9	0.80
Zaman yetersizliği	161	32.9	152	31.1	176	36.0	2.0	0.83
Tembellik veya ihmalkarlık	159	32.5	143	29.2	187	38.2	2.0	0.84
İsteksizlik	118	24.1	130	26.6	241	49.3	2.2	0.80
Uygun arkadaş bulamama	114	23.3	151	30.9	224	45.8	2.2	0.80
Çevreden çekinme	102	20.9	92	18.8	295	60.3	2.3	0.81
Sağlığın izin vermemesi	86	17.6	91	18.6	313	63.8	2.4	0.77
Maddi yetersizlik	59	12.0	108	22.0	324	66.0	2.5	0.70
Spora karşı isteksizlik	29	5.9	25	5.1	435	89.0	2.8	0.51

Tablo 12: Spor Yapmayan Öğretmenlerin Spor Yapmama Nedenleri

"Tembelliğim veya ihmalkarlığımdan dolayı spor yapmıyan" diyen (159-32.5) öğretmenlerin teşvik edilmesi ve "spora karşı isteksizim" diyen (119-24.1) öğretmenlerin eğitimle spora karşı ilgilerinin artacağı inancındayız.

Spor yapmayan öğretmenlerin, yapmama nedenleri arasında yer alan "maddi yetersizliğin" 10 neden içerisinde 9. sırayı almıştır. (59-%12.0) Oran da maddi durumu daha iyi olursa spor yapacaklarını belirtmişlerdir.

Doğuda il merkezinde görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirmede iller arasında farklılığın olup olmadığını anlayabilmek için illere tek tek bakmak gerekiyor.

SIKLIKLAR	Haftada 3 veya daha fazla		Haftada 2 veya daha az		Ayda 1 veya 2 defa		Yaz Tatillerinde arasına		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Hakkari	2	6.7	10	33.3	4	13.3	2	5.7	18	60.0
Van	27	27.3	16	16.2	12	12.1	4	4.0	59	59.6
Erzincan	7	11.7	17	28.3	8	13.3	3	5.0	35	58.3
Kars	13	26.0	7	14.0	6	12.0	3	6.0	29	58.0
Gaziantep	27	21.1	22	18.0	16	13.1	5	4.1	70	54.7
Erzurum	25	22.9	19	17.4	13	11.9	2	1.8	59	54.1
Elazığ	30	18.8	22	13.8	19	11.9	13	8.1	84	52.5
Bingöl	16	28.6	6	10.7	3	5.4	2	3.6	27	48.2
Malatya	35	20.8	21	12.5	14	8.3	6	3.6	76	45.2
Muş	11	10.7	21	20.4	11	10.7	2	1.9	45	43.7
Tunceli	14	22.6	7	11.3	3	4.8	2	3.2	26	41.9

Tablo 13: İl Merkezlerindeki Öğretmenlerin Spor Yapma Sıklıkları

İller arasında öğretmenlerin spor yapma düzeyleri bakımından, büyük oranda anlamlı bir farklılık çıkmamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Doğu il merkezlerinde görev yapan orta öğretim öğretmenlerinin boş zaman faaliyetlerini ve spor yapma durumlarını belirlemek amacıyla planlanan bu araştırmada örneklem gurubunu oluşturan öğretmenlerin yaş ortalaması 30.6 dır (Tablo 3). Bu ortalama doğu bölgesi öğretmenlerinin genç yetişkinlerden oluştuğunu göstermektedir. Öğretmenlerin yaş ortalamalarının düşüklüğü; öğretmenlerin ilk atamalarının doğu bölgesine yapılmasıyla ve zorunlu görev süresini tamamlayanların bölgeden ayrılmasıyla açıklanabilir.

Öğretmenlerin %33 ünün bekar olması yukardaki görüşümüzü destekler niteliktedir. Karaküçük'ün (1995) yaptığı bir araştırmaya göre Ankara'da görev yapan öğretmenlerin %17.7 si bekar olduğu belirtilmektedir. bu sonuç yapılan bu araştırma ile çelişki göstermektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin boş zamanlarında en fazla yaptıkları faaliyetler arasında ilk üç sırayı "Televizyon izleme" (%95.7), "Müzik dinleme" (%93.3) ve "Kitap, gazete ve dergi okumak" (%89.2) almıştır. bunun tersine aktivite içeren fakat son sıralarda yer alan faaliyetler ise, "Ava gitme" (%25.5), "Resim yapma (%24,1), "Müzik aleti kullanma" (%19.9) dur. Spor yapma faaliyeti yapılan 18 faaliyet içinde 11. sırayı alabilmiştir. Bu sonuçlardan, toplumun diğer kesimlerinde olduğu gibi öğretmenlerimizin de boş zamanlarını fiziksel aktivite içermeyen pasif nitelikli faaliyetlerle değerlendirdikleri anlaşılmaktadır (6,37,52,5,57,62,65).

Yapılan bu araştırmada, öğretmenin boş zaman değerlendirmelerinde; yaş, cinsiyet ve medeni hal etkili

olduğu bulunmuştur. Yaş ilerledikçe spor yapma oranı belirgin bir şekilde düşmektedir (Tablo 5). Cinsiyet açısından bakıldığında bayanların erkeklere nazaran oran olarak daha çok spor yaptıkları görülmektedir (Tablo 4). Bayan öğretmenlerin erkeklere oranla daha fazla spor yapıyor olmaları, ekonomik bağımsızlıklarını elde etmeleriyle bayanların beğenilme duygularının ön planda olmasıyla ve sağlıklarına daha fazla önem vermeleriyle açıklanabilir. Bekar öğretmenlerin evlilere oranla daha fazla spor yapıyor olmaları (evli %18.7, bekar %23.5) bekar öğretmenlerin daha bağımsız olmaları ve çevre ile sürekli iletişim içinde olmaları, ayrıca eve bağlılıklarının daha az olmaları ile yorumlanabilir. 1519 yetişkin denek ile ABD 'de yapılan araştırmada, bayanların evlilik öncesi dönemde sosyal nitelikli boş zaman faaliyetlerine katılımlarının erkeklere oranla daha fazla olduğu bulgusu yapılan bu araştırma bulgularını destekler mahiyettedir (72).

Evli öğretmenlerin boş zamanlarında spor yapma faaliyetlerinin %18.7, bekarlarda bu oran %23.5 e çıkmasının nedeni ise evlilerin boş zamanlarını genellikle evde ailesiyle birlikte geçirdikleri şeklinde açıklanabilir. Ancak, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu spor yapma niyetlerini ifade etmektedirler. Benzer şekilde ABD'de yapılan bir çalışmada evlilerin daha ziyade ailesiyle evde kaldıklarını ve bundan kurtulmayı arzu ettiklerine yönelik sonuçlar bulunmaktadır (71). Bu durum yapılan araştırma bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Öğretmenler boş zamanlarda spor yapmalarını tercih etmelerine neden olarak "Fiziksel sağlığının korunması ve devamının arzulanmasını" belirtmektedirler. Ancak bu oran spor yapanların %61'idir (Tablo 9). Bu sonuçlardan sporun sağlığa katkısının telkin edilmesinin önemi ortaya

çıkılmaktadır. Benzer şekilde Güney Amerika'da ve Britanya'da yetişkin nüfusun ancak %20 sinin sağlıklarını ve fiziksel uygunluklarını etkileyecek şekilde egzersiz faaliyetlerine katıldıkları tahmin edilmektedir (42,63).

Sportif faaliyetlere katılımın futbol ve doğada yapılabilen sporlardan oluşmasının sebepleri ise (Tablo 10), fazla masraf gerektirmemesi, bir çok yapıma imkanının olması ayrıca toplumun eğitim ve kültür yapısıyla açıklayabiliriz. İlk sırada büyük bir oranla (%53.7) futbolun gelmesinin nedeni; ülkemizde futbola verilen değer ve bu sporun çekiciliği olarak açıklanabilir.

Aktiviteye katılan öğretmenler, katılım yerleri olarak ilk sırada özel tesisleri göstermişlerdir. Bu durumda, öğretmenlerin özel tesislerde (halı sahada) futbol oynama imkanını buldukları söylenebilir.

Spor yapmayan öğretmenlerimizin, spor yapmama nedenlerinin en başında spor yapacak yer (tesis) bulamama ve uygun organizasyon olmayışı şeklinde tespit edilmiştir. Yetişkinlere yönelik organizasyonlar olduğunda sportif faaliyetlere katılım artmaktadır (2,37,39,48,52). Fiziksel aktivitenin insan sağlığı üzerinde olumlu etkileri ve hayattan hoşnutluklarıyla yakından ilgilidir. Zira, Kelly ve arkadaşları (1978), Raghep ve Griffith (1982), Riddick ve Daniel (1984) gibi bir çok araştırmacı yazar rekreatif nitelikli aktivitelere katılım sıklığının, hayattan hoşnut olma gibi, mutluluğun çeşitli göstergeleriyle yakından ilgili olduğunu belirtmişlerdir (70).

Nüfusu ve öğretmen sayısı daha az olan illerde spor yapma oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumda öğretmenlerin küçük illerde daha fazla kaynaştıkları ve

birbirlerini daha fazla spora teşvik ettikleri söylenebilir.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; sonuç olarak yapılan araştırmada, toplumumuzda çalışanlar arasında en fazla boş zamanı bulunan öğretmenlerimizin, boş zamanlarında pasif nitelikli, rekreatif özelliği az olan faaliyetleri tercih ettikleri ve sportif faaliyetlere .ok az katıldıkları tespit edilmiştir.

Bu araştırma bulgularına göre aşağıdaki öneriler yapılabilir:

- Tüm çalışanlarımızın ve özellikle öğretmenlerimizin sağlığı, mutluluğu ve verimliliğinin toplumumuzu yakından ilgilendirmesi ve önemliliği kabul edildiğinde (50, 65); bu araştırmayla öğretmenlerimizin rekreatif nitelikli spora yaklaşımlarındaki bu olumsuz tablonun oluşmasında etken olabilecek sosyo-kültürel, ekonomik, psikolojik, çevresel ve biyolojik yönlerinin araştırılması gereklilik arz etmektedir.
- Konu ile ilgili motivasyonun önemi kabul edilerek (8,9,10,69) öğretmenleri spora teşvik edici etkenlerin belirlenmesi ve uygulamaya konulması, ileriye yönelik önemli bir gereklilik oluşturmaktadır.
- Halk Eğitim Merkezi ve Öğretmenevleri planlanırken asgari spor yapabilecek alanların düşünülmesi, mevcut olanlara spor yapma imkanı sağlayacak bölümlerin ilavesi sağlanmalıdır.
- Öğretmenlerimizin boş zamanlarını verimli ve sağlıklı bir şekilde değerlendirebilmelerine katkıda bulunmayı ve geliştirmeyi amaçlayan bir merkezi idare birim (Daire Başkanlığı gibi)
- Bu araştırmanın bulgu ve sonuçlarının anlamlılık taşıyabilmesi için, değerlendirme açısından doğu illerine nazaran imkanları daha fazla ve gelişmiş batı illerimizdede benzer çalışmaların yapılması gerekmektedir.

ÖZET

Bu çalışmanın amacı; Doğu il merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarında yaptıkları sportif faaliyetlerin türlerini, faaliyetlere katılım düzeylerini, spor yapma nedenlerini ve spor yapılan alanlar ile spor yapmayanların yapmama nedenlerinin belirlenmesiydi. Araştırma denekleri, ülkemizin Doğu Bölgesinde görev yapan, 11 il merkezinden seçilen 720 bay ve 299 bayan olmak üzere toplam 1019 öğretmenden oluşmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin boş zamanlarında en fazla yaptıkları rekreasyonel faaliyetler sırasıyla; "Televizyon izleme" (%95.7), "Müzik dinleme" (%93.3) ve "Kitap, gazete ve dergi okuma" (%89.2) idi. Belirli düzeylerde spor yapma faaliyetine katılım; 18 faaliyet arasında 11. sırayı almıştır. Öğretmenlerin (%23.3)' ü, fiziksel sağlıklarını korumak ve devamlılığını arzuladıkları için spor yaptıklarını belirtmişlerdir. Spor yapanlar arasında, en fazla yapılan spor türü (%53.7) ile futboldur. Spor yapmak için en fazla kullanılan tesis ise özel tesisler (%31.9) olmuştur. Gençlik ve Spor Müdürlüğüne ait tesislerin kullanılması, ancak 4. sırayı alabilmiştir.

Spor yapmayanların spor yapmama nedenlerinin başında, spor yapacak uygun bir yer (tesis) bulunamaması ve uygun organizasyonun olmayışı gelmektedir.

Yapılan araştırmanın bulgularından çıkarılabilecek en önemli sonuç; öğretmenlerin rekreatif nitelikli faaliyetlere çok az katıldıklarıdır. Kendi ifadelerinden, tesis ve uygun organizasyonların yapılması ile spor yapma oranının yükseleceği anlaşılmaktadır.

SUMMARY

The purpose of this study was to determine the kinds of sports done in spare-time by teachers working in the selected-cities in the East , their participation level into the activites, the sports-areas in the region, and, moreover, to find out the reasons why same do or not exercise. The subjects of the study were 720 males and 299 females, to tally 1019 teachers working in the East, selected from 11 city-centres.

The first three activities in the succession of the recreational activities mostly done in their spare-time by teachers participating the research was "Watching T:V (95.7 %)" "Listening to Music (93.3 %)", and "Reading Books, Newspapers and Magazines (89.2 %)" Among 18 activities, exercising in any way has been in the eleventh sequence. 23.3 % of the teachers have told that they have been exercising in order to keep and continue their physical health. Football, with a rate of 53.7 %, has the first place among the sportspeople. the sports-institutions mostly used (31.9 %) are private ones. The usage of the instituons belonging to the Youth and Sports Management only was in the fourth sequence.

The major reason way some do not exercise was that they could not find a suitable place to do sports and that there is no appropriate organization.

The most important conclusion that can be drawn from the data of the study carried out is that teachers involve themselves very little in the recreative activites. It has been understood from the teachers " expressions that the

participation ratio to recreational activities will increase with suitable institutions and organizations.

KAYNAKLAR

- 1-Aahperd, American Alliance For Health, Physical Education, Recreation and Dance(1981); Health Related Physical Fitness Manual. Reston, VA: Author.
- 2-Akgün, N. (1986); Egzersiz Fizyolojisi, Ege Üniversitesi Yayınevi, Bornova, İzmir
- 3-Akyel, A. (1973), "Türkiye'de Gençlik, Gençlik Sorunları ve Gençlik Politikası." Gençlik Lideri El Kitabı. GSB Yayını.
- 4-Algergoot, K., Mc Creedy C.C. (1993); Gender And Family Status Across The Life Course Society And Leisure 16:151-180, U.S.A.
- 5-Astrand, P.O. ve Rodalh K. (1986); Text Book of Work Physiology, Newyork: McGraw, Hillbook Co.
- 6-Bacher, A.C. (1972); Foundations Of Physical Education, The C.U. Mosby Company Saint Louis.
- 7-Baltaş A.ve Baltaş Z.1987); Başarılı ve Sağlıklı Olmak İçin Stres ve Başarma Yolları 5. Baskı Remzi Kitapevi, İstanbul.
- 8-Biddle, S., Smith, R. (1991); Gender And Family Status Across The Life Course. Society And Leisure 16:151-180 U.S.A.
- 9-Biddle, S., Smith, R.(1991); Motivating Adults For Physical Activity: Towards A Healthier Present. J. Phy. Educ. Rec. And Dance SSS 39-43 England.

- 10-Buda, L. Joan (1991), Motivating Older Adults For Physical Activity. It's Never Too Late. J. Phy. Educ Rec. And Dance, SS. 24-25 U.S.A.
- 11-Can, H. (1991); Organizasyon ve Yönetim, Adım Yayıncılık, Ankara .
- 12-Canan İ (1991); İslamda Zaman Tanzimi, Cihan Yayınları İstanbul.
- 13-Devlet Planlama Teşkilatı (1973); Yeni Strateji ve Kalkınma Planı Üçüncü Beş Yıl (1973-1977); DPT Yayınları, Yayın No: 1272, Başbakanlık Basımevi, Ankara
- 14----- (1972); 1973 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1271, Ankara
- 15----- (1974); 1975 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1343, Ankara
- 16----- (1975); 1975 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1397, Ankara
- 17----- (1977); 1977 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1604, Ankara
- 18----- (1979); Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983), DPT Yayınları, Yayın No: 1644, Ankara
- 19----- (1979); 1979 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1626, Ankara
- 20----- (1980); 1980 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1752, Ankara
- 21----- (1981); 1981 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1752, Ankara
- 22----- (1982); 1982 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1832, Ankara
- 23----- (1983); 1983 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1886, Ankara
- 24----- (1984); 1984 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 1945, Ankara

- 25----- (1985); Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989), DPT Yayınları, Yayın No: 1644, Ankara
- 26----- (1985); 1985 Yılı Programı, DPT Yayınları, Ankara
- 27----- (1986); 1986 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 2019, Ankara
- 28----- (1986); 1987 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 2065, Ankara
- 29----- (1988); 1988 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 2118, Ankara
- 30----- (1989); 1989 Yılı Programı, DPT Yayınları, Ankara
- 31----- (1989); Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994), DPT Yayınları, Yayın No: 2174, Ankara
- 32----- (1990); 1990 Yılı Programı, DPT Yayınları, Yayın No: 2202, Ankara
- 33----- (1991); 1991 Yılı Programı, DPT Yayınları, Ankara
- 34----- (1992); 1992 Yılı Programı, DPT Yayınları, Ankara
- 35----- (1993); 1993 Yılı Programı, DPT Yayınları, s.142, Ankara
- 36----- (1994); 1994 Yılı Programı, DPT Yayınları, s.144, Ankara
- 37-Claever, V., Eisenhart H.(1982), Stress Reduction Trough Effective Use Of Leisure. Leasure Today SS. 33-34 Oklahoma U.S.A.
- 38-DİE (1994); Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 1991-1992. T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü ANKARA Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası

- 39-Doğu G.(1984); Rekreasyon Liderliđi Ders Notları
Ankara.
- 40-Eren E (1991); Yönetim ve Organizasyon, İstanbul
Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- 41-Erkali, M. (1981); Sosyolojik Açıdan Spor, Filiz
Kitapevi, İstanbul.
- 42-Fenner, N. (1987), Leisure Exercise And Work Int.
Health And Lifestyle. Survey London.
- 43-Finney, C. (1979); Recreation Its Effect On Productivity
Recreation Management, December / January.
- 44-Fox, A (1978); The Phisyological Basis of Pysical
Education and Athletics, Toronto.
- 45-Güler, Ş. (1978); Turizm Sosyolojisi, Turizm ve Tanıtma
Bakanlığı Yayını, Ankara
- 46-Günlşık E. (1963); Boş Zaman Eğitimi ve Rekreasyon
Nedir. Beden Eğitimi Dergisi. No 7-8 Mayıs Ankara.
- 47-Hicter, M. (1966); Boş Zamanları Değerlendirme
Politikası,BZD Semineri, HSEK Yayını, İstanbul
- 48-Karaküçük, S. (1988); "Boş Zamanları Değerlendirme ve
Sporun Topluma Yaygınlaştırılması", Spor Yorum Dergisi,
Şubat, No:64, Ankara
- 49----- (1988); Tarihsel ve Politik Yönden
Olimpiyat Oyunları, BTSGM Yayını, Ankara.
- 50----- 1992); "Sporun Rekreatif Fonksiyonları" G.Ü
Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, C 8 No: 1 Ankara .
- 51----- (1993); "Rekreasyonun Çalışma verimini
Etkisi" 11. Yüksek İrtifa ve Spor Bilimleri Kongresi 5-7
Kasım 1992 Bildiriler Kitabı Kayseri.

- 52----- (1995); Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme, Ankara.
- 53-Katchi Flack (1980); Nutrition, Weight Control and Exercise, Boston
- 54-Kılbaş, Ş. (1994); Gençlik ve Boş Zaman Değerlendirme, Adana
- 55-Köknel, Ö. (1993) ; İnsanı Anlamak 4. Baskı Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- 56-Küçüktopuzlu, F. (1987); Turizm Rekreasyon İlişkiler ve Konaklama İşletmelerine Olan Etkisi, Yayınlanmış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Ü. Sos. Bil. End. İzmir.
- 57-Kutlu, M. ve Öcalan, M. (1994); Spor Bilimleri III. Ulusal Kongresi Bildiri Özetleri, Elazığ İli Orta Öğretim Öğretmenlerinin Boş Zamanlarını Değerlendirmeleri, s. 64,20-21-22 Ekim, Ankara
- 58-Mathews, K.D., E.Fox (1976); The Physiological Basis of Physical Education and Athletics, W.B. Saunders Company: Washington
- 59-Meyer H.D., Brightbill, C.K., Sessoms H.D. (1970); Community Recreation, A Guide To Its Organization, Virginia USA.
- 60-Pamaya B. (1979); Park ve Bahçe ve Peyzaj Mimarisi İ.Ü Yayını İstanbul.
- 61-Rossman, R.J. (1983); Participant Satisfaction With Employee Recreation. JOPERD October
- 62-Sepcan, M. (1986); Rekreasyon ve Turizm. İzmir.

- 63-Stephens T., Jacobs, D.R., White, C.C. (1985) : A Descriptive Epidemiology Of Leisure-Timephysical Activity. Public Health Reports, 100:147-158
- 64-TDK (1982), Türkçe Sözlük, TDK Yayını, Ankara.
- 65-Tezcan M. (1982); Sosyolojik Açıdan Boş Zamanları Değerlendirme. A.Ü Yayını, Ankara.
- 66-Uzunoğlu S. (1992); Zaman Sermayesi, Zaman Gazetesi 13 Nisan 1992.
- 67-Weber, M. (1987); Sosyoloji Yazıları, 2. Baskı, (İngilizceden Çev.: T. Tarla), Hürriyet Vakfı Yayınları, İstanbul
- 68-Sahih-i Buhari Muhtasarı, Tecrid-i Sarih Tercümesi ve Şerhi, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınevi, Ankara
- 69-Warnick B. Rodney (1987); Recreation and Leisure Partipcation Patterns Among the Adult Middli-aged market from 1975 to 1984. J. Phy. Educ. Rec. and Dance, ss. 49-55, .Amherst, USA.
- 70-Lawton, M. P. (1994); Personality and effective correlates of leisure activity participation by older people. J. Leisure Res., 26:2, Philadelphia
- 71-Hornback, K.E. (1988); Leisure andrecreation trends. Which may is Up. Leisure Today, ss.36-38, USA.
- 72-Altergott, K., McCreedy, C.C. (1993); Gender and family status across the life course. Society and Leisurei 16:151-180, USA

ÖZGEÇMİŞ

1958 Yılında Çankırı ilinin Çerkeş ilçesine bağlı Sacak beldesinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise tahsilini Ankara'da yaptı. Daha sonra, 1982 yılında, 19 Mayıs Gençlik ve Spor Akademisini bitirdi. **"Yarı Açık Cezaevlerinde Beden Eğitimi ve Spor"** adlı çalışmaya bitirme tezi olarak hazırladı. 9 sene çeşitli illerde Beden Eğitimi öğretmeni olarak çalıştı. Aktif olarak 12 sene halter sporuyla uğraştı. Halen Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümünde Okutman olarak görev yapmaktadır (Evli ve dört çocuk babasıdır).

BOŞ ZAMANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ VE SPORUN KULLANIMINA AİT ANKET FORMU

Bu anket Doğu Bölgesi orta öğretim kurumu öğretmenlerinin, boş zamanlarını değerlendirme biçimi, spor yapma düzeyi ve çeşitliliğini belirlemeye yönelik Fırat üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalında yüksek lisans tezi kapsamında bir araştırma çalışması olarak hazırlanmıştır.

Aşağıdaki soruları dikkatlice okuyarak cevap vermeniz araştırmanın sağlığı açısından önem arz etmektedir. İlgi ve yardımlarınızdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

Mehmet ÖCALAN
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Beden Eğitimi ve Spor Bölümü

1- Cinsiyetiniz	☐ Erkek	☐ Bayan	
2- Yaşınız	☐ Evli	☐ Bekar	☐ Dul
3- Medeni haliniz			
4- Çalıştığınız İl			

BÖLÜM 1-

Zaruri ihtiyaçlar dışındaki boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz? yaptığınız faaliyetin süresini karşısındaki paranteze "X" işareti koyarak lütfen belirtiniz.

	Haftada 3 ve üstü	Haftada 3'ten az	Ayda Bir	Yaz tatili
5-Televizyon izliyorum	()	()	()	()
6-Müzik dinliyorum	()	()	()	()
7-Enstürman (müzik aleti) çalıyorum	()	()	()	()
8-Resim yapıyorum.	()	()	()	()
9-Bağ, bahçe işleriyle uğraşıyorum	()	()	()	()
10-Kitap, gazete, dergi vb. okuyorum	()	()	()	()
11-Kahveye gidiyorum	()	()	()	()
12-Küçük tamir işleri ile uğraşıyorum	()	()	()	()
13-Seyhat ediyorum	()	()	()	()
14-Hobilerimle uğraşıyorum	()	()	()	()
15-Pikniğe gidiyorum	()	()	()	()
16-Aile ve çocuklarımla ilgileniyorum.	()	()	()	()
17-Arkadaş toplantılarına katılıyorum	()	()	()	()
18-Ava gidiyorum(kara ve su avı)	()	()	()	()
19-Spor müsabakalarını izliyorum	()	()	()	()
20-Sinema ve tiyatroya gidiyorum	()	()	()	()
21-Akraba ve komşu ziyaretlerine gidiyorum ()	()	()	()	()
22-Spor yapıyorum.	()	()	()	()

TEŞEKKÜR

Danışman Hocam Sayın Rektörümüz Prof. Dr. Eyüp G. İSBİR'e, ayrıca değerli görüşleri ve katkılarıyla yardımını esirgemeyen Bölüm Başkanımız Sayın Yrd.Doç.Dr. Mehmet KUTLU'ya, yazım kurallarında katkıda bulunan Üniversitemiz Fen-Edebiyet Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr. Esma ŞİMŞEK 'e , Bilgisayar Programının kullanımında büyük emeği geçen Bilgi İşlem Merkezine, Bilgisayar Teknikeri Fahri ÇAKAR 'a ve ayrıca araştırma süresince, çeşitli konularda yardımlarını esirgemeyen değerli okutman ve araştırma görevlisi arkadaşlarıma içtenlikle teşekkür ederim.

BÖLÜM II

(Spor Yapanlar Dolduracak)

23- Sizi spor yapmaya iten aşağıdaki faktörlerden uygun olanları önem derecesine göre numaralandırınız.

- 1- ☐ Fiziksel sağlığını koruma isteği ve devamını arzulamam
- 2- ☐ Spor hayattan zevk alma aracı olarak görmem
- 3- ☐ Bende çocukluktan beri alışkanlık haline gelmesi
- 4- ☐ Boş zamanlarımı değerlendirilmede iyi bir araç olması
- 5- ☐ Yeni arkadaşlar edinebilmemde araç olması
- 6- ☐ Çevremde sporla uğraşan insanların varolması
- 7- ☐ Sporun çalışma verimliliğini arttırdığına olan inancım

24-Yaptığınız spor veya sporlar aşağıdakilerden hangisidir.
(Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

1- ☐ Futbol	11- ☐ Avcılık
2- ☐ Basketbol	12- ☐ Yüzme
3- ☐ Güreş	13- ☐ Doğa yürüyüşü
4- ☐ Dağcılık	14- ☐ Voleybol
5- ☐ TAEKWON DO	15- ☐ Judo
6- ☐ Bisiklet	16- ☐ Voleybol
7- ☐ Hentbol	17- ☐ Kızak
8- ☐ Cimnastik	18- ☐ Judo
9- ☐ Boks	19- ☐ Koşu
10- ☐ Güç geliştirme	20- ☐ Başka

25- Spor yapmak için hangi tesislerden yararlanıyorsunuz?

- 1- ☐ Beden Terbiyesi İl Müdürlüğü Tesislerinden
- 2- ☐ Okul tesislerinden
- 3- ☐ Mahalle arası boşluklardan
- 4- ☐ Özel tesislerden
- 5- ☐ Doğadan
- 6- ☐ Evden

BÖLÜM III

(Spor yapmayanlar dolduracak)

Spor yapmanıza engel teşkil eden nedenleri size uygun olan numaraların karşısına etkileme derecesine göre "X" işaretini koyarak belirtiniz.

	Çok Etkiler	Az Etkiler	Hiç Etkilemez
1- ☐ Maddi yetersizliğim	()	()	()
2- ☐ Uygun arkadaş bulamama	()	()	()
3- ☐ Spor yapacak yer (tesis) bulamama	()	()	()
4- ☐ Uygun organizasyon olmayışı	()	()	()
5- ☐ Spora karşı isteksizliğim	()	()	()
6- ☐ Sağlığımın izin vermemesi	()	()	()
7- ☐ Çevremden çekinmem	()	()	()
8- ☐ zaman yetersizliği	()	()	()
9- ☐ Tembellik veya ihmalkarlığım	()	()	()
10- ☐ Sporun gereksizliğine inanmam	()	()	()